Беш йилликни муддатидан илгари бажарайлик!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

22-ЙИЛ ЧИҚИШИ.

№ 10 (5359).

15 ЯНВАРЬ ЧОРШАНБА

1975 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

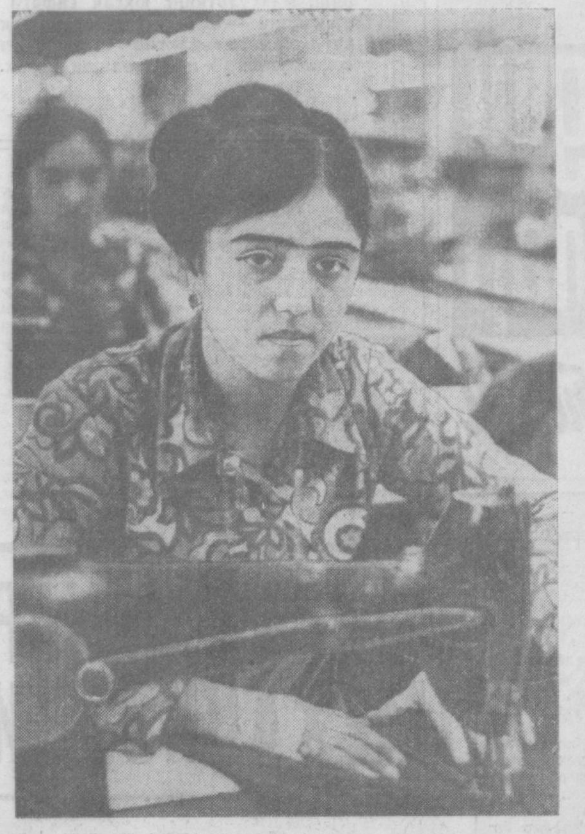

МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент «Қизил тонг» фирмаси коллективи беш йилликнинг якунловчи йилида зиммаларига юксак социалистик мажбуриятлар олиб, меҳнат қилишяпти. Чеварлар маҳсулот реализация қилиш бўйича йиллик планни 24 декабрда бажаришга қарор қилишди. Пландан ташқари 1,5 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. Шунингдек, Давлат Сифат белгисига олтита янги моделни тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш кўзда тутилган. Бу улкан марраларни амалга оширишда пешқадам чеварлар алоҳида намуна кўрсатишмоқда. Тўртинчи разрядли моторист-тикувчи Матлуба Қодирова шулар жумласидан. У кунлик нормани мунтазам равишда 115—120 процентга етказиб адо этмоқда.
Суратда: М. Қодирова.

Г. Григорьев фотоси.
(ЎзТАГ).

ИНДУСТРИЯМИЗ РАВНАҚИ УЧУН

Шу кунларда областимиздаги қайси бир саноат корхонасида, қурилиш, транспорт, алоқа ташкилотларида бўлманг, кўтаринки руҳ, ғайрат-шижоат, матонат билан меҳнат қилинаётганлигининг гувоҳи бўласиз.

Ҳамма жойда қалби оташ, меҳри дарё, тарихда мисли кўрилмаган улкан ишларга қодир совет кишиларининг яратувчиликдан иборат меҳнат симфонияси баралла янграмоқда. Барча меҳнаткашларимиз партия XXIV съезди, КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми ва СССР Олий Совети сессияси белгилаб берган улкан марраларни муваффақиятли эгаллаш, бу билан эса она-Ватанимиз куч-қудратини янада мустаҳкамлаш, халқ фаровонлигини оширишдек бекиёс шарафли ишга муносиб ҳисса қўшишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Шу йўлда сидқидилдан ишламоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати барча совет кишилари қатори областимиз меҳнаткашларининг ғайрат-шижоатини янада авж олдириб юборди, уларнинг ижодий активлигини янада оширди. Саноат корхоналари, қурилиш транспорт ва алоқа ташкилотлари тўққизинчи беш йилликнинг сўнгги йилида амалга оширилиши лозим бўлган муқаддас вазифалар, уларни амалга ошириш режалари бирма-бир қайд қилинган бу тарихий ҳужжатни тўла маъқуллаб, қўллаб-қувватламоқдалар ҳамда унга жавобан оммавий социалистик мусобақани авж олдирмоқдалар. Экономикамизнинг етакчи тармоғи ҳисобланган индустриямиз меҳнат аҳли тўққизинчи беш йилликнинг ўтган йилларида эришилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш, умуман беш йилликни ва унинг якунловчи йилини ўз фаолиятининг барча техник-иқтисодий кўрсаткичлари бўйича муваффақиятли якунлашга эришиш учун мавжуд имкониятлар ва резервлардан оқилона фойдаланиш учун қизғин кураш бошлаб юбордилар.

Областимиздаги ўнлаб илғор саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари, кўплаб участка, бригада коллективлари минглаб турли касб эгалари бўлган ишчилар, бинокорлар, транспортчилар 1975 йил планини барвақт бажариш юзасидан зиммаларига юксак мажбуриятлар олишди. Тошкент кабель, «Ташсельмаш», «Октябрь революцияси» номли тепловоз-вагон ремонти заводлари, Чирчиқ электр химия комбинати, «Главташкентстрой» бош бошқармаси, «Узбекшахтострой» тресги ва бошқа коллективлар шулар жумласидандир. Бундай муқобил планлар ва социалистик мажбуриятлар областимиз меҳнаткашлари маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, капитал қурилиш суръатини тезлаштириш ишнинг сифат кўрсаткичларини ошириш, материаллар ва хомашёларни кўплаб тежаб қолишга азму қарор қилганликларининг амалий жавобидир.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «1975 йил халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажариш ва тўққизинчи беш йилликни муваффақиятли тугаллаш учун саноат, қурилиш, транспорт ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини ўтказиш тўғрисида»ги қарорида илғор ишчилар, бригадалар, участкалар, цехлар, корхоналар ва ташкилотлар коллективларининг бу ватанпарварлик ҳаракатлари юксак баҳо олди ҳамда бу ташаббусни янада ривожлантириш, уларнинг меҳнат активлигини янада кучайтириш ниҳоятда катта аҳамиятга эга эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Областимиз индустрияси, қурилиш ва транспорт ходимлари зиммасига бу йил ҳар қачонгидан ҳам катта, айни вақтда жуда шарафли вазифа қўйилган. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш яна анча кўпайди, қатор янги ишлаб чиқариш қувватлари, юзларча минг квадрат метр турар-жой фойдаланишга топширилиши, транспорт барча турларининг юк обороти кенгайиши керак. Саноатчиларимиз бу йил пландагидан ташқари 180 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилишлари лозим, бу миқдор ўтган йилги топшириқдагига қўшимча реализация қилинган саноат маҳсулоти ҳажмидан 50 миллион сўмлик кўпдир. Бинокорларимиз ҳам қурилиш суръати ва сифатини оширишлари даркор. Улар капитал қурилиш йиллик планини 27 декабргача бажариш юзасидан эл-юрт олдида берган ваъдаларининг тўла уддасидан чиқишлари зарур.

Белгиланган ана шундай юксак марраларни муваффақиятли эгаллаш учун ютуқларимиз омили, коллективлар куч-ғайратини улар олдида турган вазифаларни бажаришга сафарбар этишда тенги йўқ омил бўлган социалистик мусобақани ҳар томонлама авж олдириш, унинг оммавийлигини таъминлаш талаб этилади. Айниқса, социалистик мусобақани ташкил этишни такомиллаштириш, унинг янги-янги формаларини кенг қўлланиш, бу ватанпарварлик ҳаракати давомида вужудга келган янгиликлар, илғор иш усулларини ўз вақтида пайқаб оммалаштиришга эришиш, ғолиб коллективлар ва ишчи-хизматчиларни моддий-маънавий рағбатлантиришни яхши йўлга қўйиш лозим. Бу йил ҳам социалистик мусобақа ҳамма коллективларда аввалги йиллардагидек кам чиқим қилиб, кўпроқ, сифатлироқ маҳсулот берайлик, деган шиор остида ўтиш керак.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, хўжалик органлари мусобақадошларнинг куч-ғайратини, ижодий ташаббуси ва меҳнат активлигини ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини бутун чоралар билан ошириш, юксак сифат кўрсаткичларига эришиш учун курашга сафарбар этишлари керак. Ҳар бир корхона коллективининг белгиланган номенклатура ва ассортиментда планларни, кооперациялашган маҳсулот етказиб бериш топшириқларини сўзсиз бажариши, ишлаб чиқарилаётган буюмларнинг сифатини жиддий равишда яхшилаши, шу буюмларнинг техникавий даражасини ошириши, сифат белгиси билан маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириши шу куннинг энг муҳим вазифасидир. Барча корхоналар, ташкилотларда илғор техника ва технологияни жорий этиш, меҳнатни, ишлаб чиқаришни ҳамда бошқаришни ташкил этишни такомиллаштириш, иш вақтидан рационал фойдаланиш негизида меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг юксак суръатларини, ишлаб чиқариш резервларидан максимал фойдаланиш, хомашё материалларни тежаш, нобудгарчиликни, бефойда харажатларни камайтиришни таъминлаш зарур.

Областимиздаги барча саноат, қурилиш ва транспорт корхоналари ишчилари ва хизматчилари умуман беш йиллик ва унинг сўнгги йили план-топшириқларини шубҳасиз тўла ва ошириб бажариш учун битмас-туганмас куч-ғайрат ва ташаббускорлик билан ишлайдилар. Коммунизмнинг моддий техника базасини яратишга муносиб ҳисса қўшиш йўлида катта-катта муваффақиятларга эришадилар, областимиз экономикасини янги, янада юксак поғонага олиб чиқадилар.

Беш йилликни муваффақиятли якунлаш, КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан социал-иқтисодий программани тўла амалга ошириш учун умумхалқ социалистик мусобақаси байроғини янада баланд кўтарайлик!

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

1974 ЙИЛДА ПАХТА ҲОСИЛДОРЛИГИ ЖИҲАТИДАН ВА ПАХТА ТЕРИМИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШДА ЮКСАК КУРСАТКИЧЛАРГА ЭРИШИБ, СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАДА ҒОЛИБ ЧИҚҚАН ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССРНИ, ОБЛАСТЛАР ВА РАЙОНЛАРНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети сув камчиллиги қийин шароитларида пахтачиликни ривожлантиришда энг юксак натижаларга эришган қишлоқ хўжалиги меҳнатчиларининг меҳнатдаги муваффақиятларини нишонлаб, қуйидагиларни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Қизил байроқлари билан мукофотлашга қарор қилдилар:

— Қорақалпоғистон АССР, Андижон, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент, Фарғона ва Хоразм областлари;

— Гектар бошига 40 центнердан ортиқ пахта ҳосилдорлигига эришган Пахтачи, Хива, Янгиариқ, Боғот, Хонқа, Урганч, Тўрткўл, Қуйи Чирчиқ, Шовот, Қўшкўпир районлари.

Пахта теримини механизациялашда юксак даражага эришганликлари учун қуйидагилар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Қизил байроқлари билан мукофотланди:

— Сирдарё ва Тошкент областлари, Учқўрғон, Қуйи Чирчиқ, Ильич, Оқолтин, Юқори Чирчиқ, Боёвут, Дўстлик, Мирзачўл, Пахтакор, Зададарё, Норин, Иштихон, Ворошилов, Гулистон, Сирдарё, Оққўрғон, Бўка, Пискент, Ўрта Чирчиқ, Чиноз районлари,— улар жами пахта ҳосилининг 70 процентдан ортиғини машинада териб олди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Қизил байроқлари билан мукофотланган областлар ва районларга энг яхши хўжаликларга ҳамда пахта етиштириш ва терим илғорларига сотиш учун юк ва енгил автомобиллар, мотоциклллар ажратиш «Узсельхозтехника» бирлашмаси билан «Узбекбирлашув»га топширилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги пахта ҳосилдорлигини ва пахта терими механизациялаш даражасини ошириш учун ўтказилган социалистик мусобақа ғолибларига пул мукофотлари ажратсин.

Область ва район партия комитетлари қишлоқ меҳнатчилари орасида ташкилотчилик ва сиёсий ишни кучайтиришлари, пахта етиштиришни кўпайтириш, пахта ҳосилдорлигини ва уни теришни механизациялаш даражасини ошириш учун, тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили — 1975 йилда янада юксак марраларга эришиш учун социалистик мусобақани қизитиб юборишлари лозим.

ТАСС АХБОРОТИ

«САЛЮТ—4» ИЛМИЙ СТАНЦИЯСИНИНГ ПАРВОЗИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ, 13 ЯНВАРЬ. (ТАСС). Москва вақти билан соат 12 гача «Салют—4» орбитал илмий станцияси ер атрофини 288 марта, шу жумладан космонавтлар билан 18 марта айланиб учди. Станциянинг ҳаракат траекторияси параметрлари қуйидагича:

— Ер юзидан максимал узоқлашуви (апогейида) 355 километр;

— ер юзидан минимал узоқлашуви (перегейида) — 342 километр;

— айланиш даври — 91,3 минут;

— орбитанинг оғиши —51,6 градус.

Иккинчи иш кунида учиш программасини бажариш давомида космонавтлар Губарев ва Гречко «Салют—4» станцияси ичида станция аппаратларини ишга шайлаш, борт системаларини ва илмий аппаратларни текшириш операцияларини ўтказдилар.

Экипажнинг ахборотига, телеметрия информацияси маълумотларига қараганда, космонавтлар ўзларини яхши ҳис этмоқдалар. Бортдаги ҳамма системалар нормал ишлаб турибди.

«Салют—4» орбитал илмий станцияси экипажининг иккинчи иш куни эрталаб соат 10 да тугади. Москва вақти билан соат 16 дан 30 минут ўтгунга қадар станция Совет Иттифоқи территориясидан радио орқали алоқа боғланадиган зона ташқарисида учади. Шу вақтда учишни кузатиш ва телеметрия информациясини станция бортидан қабул қилиш Атлантика океани акваториясида турган «Академик Сергей Королёв» илмий-тадқиқот станцияси томонидан амалга оширилади. Қабул қилинган информация «Молния» алоқа йўлдоши орқали учишни бошқариш марказига юборилади.

ДАДИЛ ҚАДАМ

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати Ленин орденли, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Чирчиқ электрохимия комбинати коллективини янги зафарларга илҳомлантириб юборди.

Комбинатда Мурожаатга бағишлаб кўпминг кишилик митинг бўлиб ўтди. Митингда сўзга чиққан ўртоқлар партиямиз Марказий Комитетининг декабрь Пленуми қарорларида белгиланган вазифаларни бажаришга қатъий бел боғлаганликларини изҳор этдилар.

Митинг қатнашчилари 1975 йил учун ўз зиммаларига муқобил план қабул қилдилар. Беш йиллик якунловчи йилида пландан ташқари 35 минг тонна минерал ўғит ишлаб чиқарилади. Январь ойининг дастлабки кунларида пландан ташқари салкам 400 тонна минерал ўғит тайёрланди.

А. ШАРАФИЕВА.

ҚИШЛОВ СОЗ ЎТМОҚДА

Қиш—чорвадорлар учун энг масъулиятли давр. Буни 2. «Оҳангарон» совхоз чорвадорлари яхши билишади.

Бултур Абдужаббор Мамбетов бошлиқ ферма чўпонлари қишловни яхши тайёргарлик кўриб ўтказаётганлари учун дуруст натижага эришдилар. Бригададаги тўққиз мингдан ортиқ қўй қишдан соғлом олиб чиқилди. Шу туфайли ҳар қўйдан 2,5 килограммдан жун, ҳар юз совлиқдан 105 бошдан қўзи олинди.

Бу ерда Э. Хусанов, Т. Оролов, М. Абдуқулов каби меҳнатсевар чўпонлар ҳам кўпчилик ҳурматига сазовор бўлдилар. Эргаш Ҳусанов боқимидаги 558 бош совлиқдан 570 бош қўзи олишга эришди. У «Жигули» автомашинаси билан мукофотланди.

Совхоз чўпонлари бу йил ҳам қишловни намунали ўтказиш учун ҳамма зарур тайёргарликларни кўрдилар. Етарли миқдорда ем-хашак тайёрланди. Қўралар сифатли ремонтдан чиқарилди. Чўпонлар иссиқ кийимлар билан тўла таъминланди.

А. ЎТАБОЕВ.

ЮКСАК МАРРАЛАР

УЗБЕКИСТОН ССР МОНТАЖ ВА МАХСУС ҚУРИЛИШЛАРИ МИНИСТРЛИГИГА ҚАРАШЛИ «УЗЭЛЕКТРОМОНТАЖ» ТРЕСТИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

«Узэлектромонтаж» тресги ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари коллективи КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошира бориб, тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йилида социалистик мусобақани кенг авж олдириш асосида муаян ютуқларни қўлга киритдилар. 1974 йил плани барвақт — 23 декабрда бажарилди. Топшириққа қўшимча равишда 1,3 миллион сўмлик, беш йилликнинг тўрт йили мобайнида эса 5 миллион сўмлик иш бажарилди. Меҳнат унумдорлиги 1973 йилдагига нисбатан 7,6 процент, беш йилликнинг бошидан бери пландаги 32,7 процент ўрнига 33,8 процент ошди.

Трест коллективи КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатига жавобан ҳамда ғалабанинг 30 йиллиги шарафига қуйидаги социалистик мажбуриятларни ўз зиммасига олди:

қурилиш-монтаж ишлари ҳажми бўйича беш йиллик планни 7 ноябрда, 41,2 миллион сўмликдан иборат йиллик планни эса 1975 йил 29 декабрда бажарамиз.

Меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, янги техникани жорий этиш, ички резервларни сафарбар қилиш ҳисобига меҳнат унумдорлигини 41,3 процент ошириш юзасидан беш йиллик планни 25 декабрда, бу йилги топшириқни эса 30 декабрда бажарамиз.

Сменалардаги нобудгарчиликни тугатиш, кичик механизацияни жорий этиш ва материалларни тежаб сарфлаш ҳисобидан қурилиш монтаж ишлари таннархини пландагига нисбатан яна 0,3 процент камайтирамиз. Бу эса 30 минг сўмни ташкил этади.

Ҳар йили 1,5 миллион сўм иқтисодий самара берадиган камида 1430 та рационализаторлик таклифларини жорий этамиз.

60 тонна пўлат трубани, 110 тонна металл прокатини, 105 километр узунликдаги симларни, 20 километр узунликдаги кабелни, 75 тонна шартли ёнилғини тежаймиз ва шу ҳисобдан 400 минг сўмлик электр монтаж ишларини бажарамиз.

Кадрларни маҳорат билан тайёрлаш, хўжалик юритишнинг ҳозирги системаси шароитида муваффақиятли ишлашнинг гарови эканлигини назарда тутиб 1975 йилда ишчилардан 180 кишини ва инженер-техник ходимлар ҳамда хизматчилардан 80 кишини иқтисодий ўқишга жалб этамиз. Янгидан 610 ишчи тайёрлаймиз. 830 ишчининг ва 108 инженер-техник ходимнинг малакасини оширамиз.

Ишлаб чиқаришни тайёрлаш ва ташкил этишни яхшилаш асосида объектларнинг «яхши» ва «аъло» баҳолар билан топширилишини таъминлаймиз.

Тўққизинчи беш йиллик якунловчи йилининг энг муҳим объектларида, шу жумладан Тошкент шаҳридаги аэровокзал ва цирк биноси қурилишида, Олмалиқ кон-металлургия комбинатида олтингугурт кислотаси цехи, монтаж ишларини графикда белгиланган муддатидан илгари бажарамиз, ҳар йили 92,8 минг куб метр қувватга эга бўлган эвалак темир-бетон шпал заводида, ҳар йили 853 минг тонна шартли бирликдаги қувватга эга бўлган Самарканд суперфосфат заводида ва ҳар йили бир неча минг тонна азот кислотаси ишлаб чиқарадиган Чирчиқ электрохимия комбинатида монтаж ишларини муддатидан илгари бажарамиз.

Йигирма беш бригадада Н. Злобин методи асосида бригада хўжалик ҳисобини жорий этамиз.

Янги техника бўйича тадбирларни жорий этиш ҳисобидан 210 минг сўм иқтисодий фойда олинишини таъминлаймиз.

Биз ўзимизнинг зарбдор меҳнатимиз билан тўққизинчи беш йиллик якунловчи йили планини бажаришга муносиб ҳисса қўшамиз деб, КПСС ленинчи Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига, Ўзбекистон Компартияси, Марказий Комитети ва республика ҳукуматига ваъда берамиз.

Социалистик мажбуриятлар монтаж бошқармалари коллективларида ва «Узэлектромонтаж» тресги партия хўжалик активи йиғилишида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

СССР ТРАНСПОРТ ҚУРИЛИШИ МИНИСТРЛИГИГА ҚАРАШЛИ «СРЕДАЗТРАНССТРОЙ» ТРЕСТИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ 1975 ЙИЛГИ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

«Средазтрансстрой» тресги ишчилари, инженер-техник ходимлари коллективи бутун совет халқи каби КПСС Марказий Комитети 1974 йил декабрь Пленуми, СССР Олий Совети иккинчи сессияси қарорларини баланд руҳ билан кутиб олди. Ички резервлардан янада тўлиқ фойдаланиш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш асосида ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ҳаракат қилишни, ишнинг барча сифат кўрсаткичларини яхшилашни, меҳнатни ташкил этиш ва иш шароитларини такомиллаштиришни ўз бурчимиз деб ҳисоблаймиз. КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатига жавобан қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қиламиз

Қурилиш-монтаж ишларининг ҳажми юзасидан белгиланган йиллик планни муддатидан илгари, 1975 йил 29 декабрда бажарамиз. Пландан ташқари 200 минг сўмлик иш бажарамиз. Тошкент аэровокзалининг ишга тушириладиган комплексини май ойида фойдаланиш учун топширамиз. Чоржўй—Урганч йўлида 228 километр узунликдаги диспетчерлик марказлашувининг ишга тушириладиган участкасини 15 декабрда фойдаланишга топширамиз. 22,5 минг квадрат метр сахнли уй-жойни, болалар боғча-яслиларида 140 ўринли, мактабларда 480 ўринли, шу жумладан 160 ўринли иккита мактабни 1 сентябргача қуриб битказамиз.

Меҳнат унумдорлиги юзасидан белгиланган топшириқни 0,3 процент ошириб бажарамиз, пландан ташқари 60 минг сўмлик фойда оламиз.

350 тонна цемент, 30 тонна металл, 150 куб метр ёғоч-тахта, 150 квадрат метр ойна, 900 квадрат метр рубероидни тежаб қоламиз. Ер ишларини механизациялаш даражасини 99 процентга, юк ортиш-тушириш ишларини механизациялаш даражасини 85 процентга етказамиз, экскаваторларнинг иш нормасини 1 процент ошириб бажарамиз. Индустриялаш ва механизациялаш даражасини ошириш, иш вақтининг зое ўтишини тугатиш ҳисобига қурилиш-монтаж ишлари таннархини планга нисбатан 0,3 процент камайтирамиз.

Саноат махсулоти ишлаб чиқариш йиллик планини ҳамда муваққат эксплуатация бўлими ва автотранспорт корхоналари йўли билан юк ташиш планларини муддатидан аввал, 25 декабрда бажарамиз. Жами 205 минг сўм иқтисодий самара берадиган 175 та рационализаторлик таклифини жорий этамиз.

17 та бригадани қўшимча равишда Н. А. Злобин методи асосида ишлашга ўтказамиз. 620 кишига қурилиш касбларини ўргатамиз, 860 қурувчи ишчининг малакасини оширамиз. Қурилишнинг индустриал методларини, илғор материалларни қўлланиш, ишлаб чиқариш технологиясига аниқ риоя этиш ҳисобига ишларнинг сифатини яхшилаймиз. Объектларнинг камида 97 процентини «яхши» ва «аъло» баҳо билан ишга туширамиз.

«Средазтрансстрой» тресги коллективи 1975 йил топшириқларини муддатидан илгари тугаллаш учун социалистик мусобақани авж олдириб, КПСС XXV съездини зарбдор меҳнат билан кутиб олади. КПСС ленинчи Марказий Комитети билан Совет ҳукуматини, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукуматини ишонтириб айтамизки, тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили планини бажаришга муносиб ҳисса қўшиш учун бутун куч, ғайрат ва билимимизни ишга соламиз.

Социалистик мажбуриятлар СССР транспорт қурилиши министрлигига қарашли «Средазтрансстрой» тресги ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг йиғилишларида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Иқтисодий билимлар университети

ФАН-ТЕХНИКА тараққиётини жадаллаштириш, унинг ютуқларини, меҳнат, ишлаб чиқариш ва бошқаришни ташкил этишнинг илғор методларини жорий қилиш, корхоналарни реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантиришни планли равишда амалга ошириш, маҳсулотнинг юксак сифати учун оммавий ҳаракатни ривожлантириш — ҳозирги кунларимизнинг энг муҳим талабидир. Сифат учун, самарадорликни ошириш учун кураш фаолиятимизнинг ҳамма соҳаларини ўз ичига олиши керак.

(КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатидан).

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА МЕХАНИЗАЦИЯ ВА АВТОМАТЛАШТИРИШНИНГ РОЛИ

КОМПЛЕКС механизация ва ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш техника тараққиётининг энг муҳим йўналишларидан биридир. У қўл меҳнатини машиналар билан алмаштириш ҳисобига ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигининг тўхтовсиз ошишини таъминлайди.

ИШЛАБ чиқаришни автоматлаштириш техника тараққиётининг жуда кўп жараёнларини ўз ичига олади. Бу жараёнлар қуйидаги асосий йўналишлар бўйича амалга оширилади:

алоҳида операцияларни поток линияларга бирлаштириш, бу линияларда бутун ишлаб чиқариш жараёни одамнинг қўли тегмай белгилаб қўйилган тартибда давом этади;

автомат приборлар ва ускуналар ёрдамида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш ва созлаб бориш, бу механизмлар ишида четга чиқиш ҳолларини автоматик тарзда бартараф этиш имконини беради;

ишлаб чиқаришда электрон-ҳисоблаш техникасини қўлланиш, бу жуда кўп миқдордаги маълумотларни қайта ишлаш асосида машиналарнинг автоматлашган системалари учун операцияларнинг оптимал программасини танлаб олиш имконини беради.

АВТОМАТЛАШТИРИШДАГИ мазкур асосий йўналишларнинг бир корхонада бус-бутун қўшилуви натижасида автомат корхона вужудга келади. Бундай корхонада ишлаб чиқариш жараёнининг энг мақбул вариантини танлаб олиш ва унга амал қилиш, асосий ва қўшимча операциялар, материаллар ва ярим фабрикатларнинг ҳаракати, йиғиш, жойлаш, назорат қилиш ва ҳоказолар инсоннинг бевосита иштирокисиз ёки автоматик тарзда амалга оширилади.

Ишлаб чиқаришни автоматлаштириш уч асосий вазифани ҳал этишга қаратилгандир: биринчидан — машина ёки қурилма ишининг автомати циклига эришув, ёки маълум операцияларни инсоннинг бевосита иштирокисиз белгиланган тартибда бажариш, иккинчидан — автоматик бевосита назорат қилиш ва имкони борича машина ишини йўл-йўлакай автоматик тузатиш, учинчидан — машиналарнинг оптимал программасини автоматик танлашдан иборат. Биринчи вазифанинг моҳияти шундан иборатки. бунда жиҳозларни юклаш, материаллар ва ярим фабрикатларни цех ичида транспортировка қилиш, агрегатларнинг алоҳида узелларини ишга солиш ва тўхтатиш каби ишларда машиналар қўл меҳнати ўрнини эгаллайди. Иккинчи ва учинчи вазифаларда ишчилар ва инженер-техник ходимларнинг ақлий меҳнат билан боғланган айрим функциялари машиналарга юкланади.

Ҳозирги вақтда саноатда қўлланаётган машиналар одатда асосий ишлаб чиқариш жараёнларини автоматик тарзда бажаради. Бироқ, тўла автоматлаштирилган циклда ҳам машиналарнинг иши бир-биридан ажралган бўлиб, цехда машиналарни юклаш, материалларни ва ярим фабрикатларни ҳаракатга келтириш бўйича жисмоний меҳнатни қўллашга мажбур бўлинади.

Жисмоний меҳнатни тўла тугатиш учун алоҳида машиналарни ҳамма операцияларни автоматик бажарадиган системага бирлаштириш лозим. Бунда хом ашёни етказиб беришдан тортиб тайёр маҳсулотни чиқаришгача барча операциялар автоматлаштирилган бўлади. Бунга барча ишлаб чиқариш операцияларини бир агрегатга жамлаш ёки бир қатор машиналарни автоматик линияга бирлаштириш орқасида эришилади. Бундай система барча асосий ва ёрдамчи операцияларни бажаришни белгиланган программа бўйича ташкил этиш имконини беради.

Бироқ, энг такомиллашган машина ва энг ўзгармас технологик жараён ҳам маълум иш вақтидан сўнг ҳар хил ҳолатлар таъсирида (ишлатиладиган хом ашё, материаллар сифатининг ўзгариши, инструментнинг ўтмаслашиб қолиши ва ҳоказолар) белгиланган режимдан четга чиқади. Бу ҳол оқибат натижада чиқариладиган маҳсулот сифатининг ёмонлашувига, брак бўлишига ва бошқа салбий оқибатларга олиб келади. Шунинг учун ҳар бир машина хизмат қилиб турувчи киши томонидан назорат этилиб, созланиб боришни талаб этади.

АВТОМАТИК назорат қилиш ва созлаш ускуналари бўлган автомат линияларни ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштиришнинг биринчи босқичи деб ҳисоблаш мумкин. Автоматлаштиришнинг бу биринчи босқичи ишлаб чиқариш жараёнида одамнинг иштироки жуда камдан-кам кўринадиган ҳолатда ўзининг энг юқори тараққиётига эришади. Бунда ишлаб чиқариш жараёнини бошқариш асосан бошқариш пультида марказлашган бўлиб, у ердан туриб оператор технология жараёнининг боришини кузатади ва зарур бўлган ҳолда керакли чораларни кўради. Аммо технологик жараён қанчалик мураккаблашган сари оператор учун оптимал режимни белгилаб олиш ва уни давом эттириш шунча қийинлашиб боради.

Бир-бири билан боғланган хилма-хил факторлар мазкур жараёнга таъсир этади. Ишлаб чиқариш жараёнлари тезлигининг ошиб бориши кўп ҳолларда оператордан жуда муҳим вазифаларни жуда қисқа муддатда, секунднинг бир қисмида ҳал этишни талаб этади. Бундай ҳолларда оператор интуицияга кўра, орттирган тажрибаси асосида ҳаракат қилади. Бироқ, бундай ҳолларда у ҳамма вақт ҳам оптимал йўл тополмай катта хатоларга йўл қўйиши мумкин. Ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштиришнинг янги олий босқичига ўтиш ана шу билан изоҳланади. Бунда оператор ўрнини электрон-ҳисоблаш ускуналари эгаллайди.

ИЛМИЙ-техника тараққиёти жадаллашиши билан республикамизда бутун мамлакатимиздаги каби ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришда катта муваффақиятлар қўлга киритилди. 1971—1973 йиллар давомида Ўзбекистон саноатида ишлаб чиқариш техника даражасини ошириш юзасидан 25 мингдан ортиқ тадбир амалга оширилди. Бу тадбирлар йилига шартли равишда 165,4 миллион сўм иқтисодий самара олиш ва 17,2 минг кишини бошқа турдаги ишларга ўтказиш имконини берди. Бу тадбирларнинг қарийб чораги механизация ва автоматизация ҳиссасига тўғри келади, 19 процент шартли йиллик иқтисодий самара ва қарийб 42 процент ишчиларнинг бошқа ишга ўтказилиши ҳам механизация ва автоматизация туфайлидир. Тўққизинчи беш йилликнинг уч йили мобайнида республика саноатида 730 дан ортиқ механизациялашган поток линиялар, 180 автомат линия жорий қилинди, 300 дан ортиқ комплекс механизациялашган участкалар ва 160 та шундай цехлар, 90 дан ортиқ автоматлашган участкалар ишга туширилди. Бу тадбирларнинг ҳаммаси ишлаб чиқариш техника даражасини оширишга қаратилган бўлиб, меҳнат унумдорлигининг ўсишига, ишлаб чиқариш сарфларини камайтиришга ҳамда ишчиларнинг меҳнат шароитини енгиллаштиришга жиддий таъсир кўрсатди.

Механизациялаш ва ишлаб чиқаришни автоматлаштириш саноатнинг электроэнергетика, химия, нефть ва газ саноати, машинасозлик каби илғор тармоқларида тез суръатлар билан ривожланди. Автоматлаштиришни амалга оширишда электроэнергетика алоҳида ўрин тутади. Гидроэлектростанцияларда жуда кўп ишлаб чиқариш жараёнлари автоматлаштирилгандир. Ҳозирги вақтда республикамиздаги кўпгина электростанциялар тўлиқ автоматлаштирилган. Орджоникидзе ГЭСлар тизмаси, Қуйи Бўзсув ГЭСлар тизмаси, Тошкент, Ангрен, Навоий ва Сирдарё ГРЭСлари, Фарҳод ГЭСи ва бошқалар бунга мисол бўла олади.

Республикамиз нефть ва газ саноати мамлакатимизнинг бошқа нефть-газ чиқарадиган районларига нисбатан анча юқори даражада механизациялашган ва автоматлаштирилган. Буни бир қудуққа хизмат қилувчиларнинг нисбатан оз меҳнат сарфлари тасдиқлаб турипти. Масалан, 1972 йили «Ўзбекнефть» бирлашмаси бўйича битта нефть қудуғига 1,33 киши хизмат қилган бўлса, бутун мамлакат бўйича бу кўрсаткич ўртача 2,09 га тўғри келган. «Ўзбекгазпром» бирлашмаси бўйича ўша йили битта газ қудуғига хизмат этиш учун 3,02 киши талаб қилинган бўлса, «Туркменгазпром»да бу кўрсаткич 6,43 га, «Кубангазпром»да 9,11 га тўғри келган.

Тўққизинчи беш йилликда химия саноатида автоматлаштириш анча ривожланди. Бунда асосан технология жараёнларини локал автоматлаштириш системасини вужудга келтириш ва жорий этишга, цехларни бошқаришни, ишлаб чиқаришни ва умуман корхонани бошқаришни автоматлаштиришга алоҳида эътибор берилди. 1972 йилга келиб, Ўзбекистоннинг химия саноатида поток механизациялашган линиянинг тахминан 40 бирлиги ва битта автоматлашган корхона ишлади. Химия саноатини автоматлаштириш портлаш хавфи бўлган концентрацияларни топиш имкониятини яратибгина қолмай, ҳавода заҳарли моддалар миқдорини камайтиришга ҳам имкон берадики, у ишлаб чиқаришда банд бўлган кишиларни зарарли таъсирлардан халос этишга олиб келади. Технологик жараёнларнинг бориши тўғрисидаги ва ҳаво атмосферасининг ҳолати тўғрисидаги маълумотларни қайта ишлаш асосида аварияга олиб келадиган ҳолатларни ўз вақтида аниқлаш имконияти туғилади. Бизда мамлакатда «Сигнал», «Логика» каби системаларнинг саноат намуналари яратилганки, улар аварияларнинг олдини олади. Бу жиҳатдан химия саноатида автоматлаштириш муҳим ижтимоий аҳамиятга ҳам эгадир.

Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш республиканинг бошқа бир қатор саноат тармоқларида—енгил ва озиқ-овқат саноатида, қурилиш материаллари саноатида, ўрмон, қоғоз ва ёғочни қайта ишлаш саноатида ҳам жорий этилмоқда.

Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш айниқса енгил ва озиқ-овқат саноатида муҳимдир. Бу тармоқларда ишловчиларнинг аксариятини хотин-қизлар ташкил этади. Кейинги йиллар давомида мазкур тармоқларда ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаштириш ва автоматлаштиришда бир мунча муваффақиятларга эришилди.

1972 йилга келиб республика енгил саноати корхоналарида 369 та комплекс механизациялашган ва автоматлашган участка ҳамда цехлар, асосий ишлаб чиқариш комплекс механизациялашган 6 та корхона мавжуд эди. Бу 1965 йилдагидан анча кўпдир. Бироқ, бу тармоқда механизация ва автоматлаштириш суръатлари анча паст. Айрим йилларда поток линиялар кўпайдигина эмас, балки анча қисқариб кетди, автомат линиялар сони эса бир даражада туриб қолди. Техника тараққиётини бу соҳада жадаллаштириш муҳим вазифалардан ҳисобланади.

Республика озиқ-овқат саноатида 1965—1972 йилларда поток линиялар сони 2,4 марта кўпайди, механизациялашган ва автоматлашган поток линиялар эса 2,5 ва 1,8 марта ортди. Тўққизинчи беш йилликнинг фақатгина уч йили ичида Ўзбекистоннинг озиқ-овқат саноати корхоналарида 160 та механизациялашган поток ва комплекс механизациялашган линиялар ўрнатилди ва фойдаланишга топширилди. Бироқ, бу даража ҳам етарли эмас. Чунки, бу тармоқда саноат ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръатлари беш йиллик планда кўзда тутилганидан кам бўлди.

ИШЛАБ чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш кўп жиҳатдан саноат ишлаб чиқариши ҳажмининг, меҳнат унумдорлиги ва асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланиш самарадорлигининг ошишига имкон берди. Масалан, агар 1970 йилга нисбатан 1971 йилда умуман республика саноатида меҳнат унумдорлиги 6,3 процент, фонднинг самарадорлиги 0,7 процент ўсган бўлса, комплекс механизациялашган ва автоматлашган корхоналарда бу кўрсаткичлар 16,8 ва 7,9 процентга ошди. Булар механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини жорий этаётган корхоналарга катта иқтисодий самара келтирмоқда. Жумладан, Янгийўл ёғ-мой комбинати ёғни рафинациялаш линиясини жорий этишдан шартли равишда йилига 450 минг сўм иқтисод қилди.

Бироқ, ёрдамчи ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш кўнгилдагидек бўлмаяпти. Саноатда қўл меҳнатининг ҳиссаси ҳали ҳам катта бўлиб турганлигининг асосий сабаби шунда. Масалан, республика химия саноатидаги асосий ишлаб чиқаришда ишчиларнинг тахминан 87 проценти механизациялашган меҳнат билан банд бўлган бўлса, ёрдамчи ишлаб чиқаришда бор йўғи 27 процент иш механизациялашгандир. Асосий ва ёрдамчи ишларни механизациялаш даражасидаги бундай нисбат республика саноатининг бошқа тармоқлари учун ҳам характерлидир.

Қўл меҳнати ҳиссасининг жуда суст камайиб бораётганлигининг сабаблари кўп. Улардан муҳими айрим меҳнат жараёнларини механизациялаш учун етарли даражада техник жиҳозланишнинг йўқлиги: тармоқлараро ва тармоқ ичидаги ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришнинг, концентрациялашнинг ва ёрдамчи хизматларнинг марказлашуви қониқарли эмаслиги; алмаштириб туриладиган запас қисмларга талаб билан уларни чиқариш ўртасидаги катта номувофиқлик кабилардан иборат. Саноатда механизациялаш ва автоматлаштириш юзасидан амалга оширилаётган тадбирлар юқорида таъкидланганидек, кўпинча асосий ишлаб чиқаришни ўз ичига олиб, ёрдамчи, иккинчи даражали цехлар ва ремонт устахоналарига ёйилмаётир. Ўзбекистон ССР саноати бўйича ёрдамчи меҳнатчилар ишчилар умумий сонининг қарийб 50 процентини ташкил этади. (СССР бўйича бу кўрсаткич 46 процент).

Асосий ишларда ёрдамчи операцияларни қисқартириш учун ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш катта аҳамиятга эга. Машинасозлик саноатидаги бир қатор корхоналарни таҳлил этиш шуни кўрсатадики, механизациялашган меҳнат билан қамраб олинган ишчилар 46—56 процент иш вақтини ҳар хил иккинчи даражали қўлда бажариладиган юмушларга (деталларни ўрнатиш, олиш, айлантириш, маҳкамлашга) шунингдек иш жойларини тартибга келтиришга сарфлайдилар. Шунинг учун қўл меҳнатини машиналарга юклаш билан бир қаторда асосий ишчилар меҳнатини механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини ошириш юзасидан яна катта ишлар қилиш талаб этилади.

Асосий фондларни ишлатишнинг самарадорлигини ошириш йўлида механизациялаш ва автоматлаштиришнинг аҳамияти ишлаб чиқаришни жадаллаштиришни мунтазам тезлатиш шароитида айниқса ўсиб боради. Механизациялаш ва автоматлаштириш ишлаб чиқариш майдонларидан ва жиҳозлардан интенсив фойдаланишга бирмунча имкон беради, унинг юксак унумдорлигини таъминлайди. Комплекс механизация ва автоматлаштиришнинг самарадорлиги узлуксиз технологик жараёнларда айниқса юқоридир. Бундай жараёнлар электр энергетика, химия ва нефтни қайта ишлаш, нефть ва газ саноатида, қора ва рангли металлургияда ҳамда бошқа тармоқларда кўп учрайди. Бу тармоқларда ускуналарни автоматлаштириш кучли агрегатларни фойдаланишга имкон беради. Масалан, замонавий энергоагрегатлар, электростанциялар ва электр тармоқларининг иши автомат жиҳозларсиз амалга ошмайди, жуда тез айланадиган автомат станокларнинг ишлаши учун эса ниҳоятда такомиллашган созлаш системалари талаб қилинади. Бундай шароитда **автоматлаштириш меҳнат унумдорлигини оширибгина қолмай, чиқимларни камайтиради, маҳсулот сифатини бир маромга солади, материаллар, ёнилғи ва энергиянинг кам сарф бўлишига олиб келади, аварияларни озайтириб, меҳнат шароитини яхшилайди.**

ИШЛАБ чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш нисбатан арзон унификация қилинган юқори унумдорли ишлаб чиқариш воситаларига таянгандагина самара беради. Шунинг учун автоматлаштиришда янги технология жараёнларини ишлаб чиқиш ва юқори унумли машиналарни яратиш муҳим йўналиш ҳисобланади.

Ўзбек электростанциялар, марказий диспетчерлик пунктида энерго системага кирувчи ҳамма электро станциялар, подстанциялар ва тармоқларнинг иши бошқариб борилади.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

Бундан буён ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш юзасидан комплекс ишларни амалга ошириш техникани ривожлантиришнинг биринчи навбатдаги вазифаларидан биридир. Бу йўналишнинг актуаллигини шу нарса тақозо этадики, механизациялаш ва автоматлаштириш воситалари, машиналар ва ускуналар, халқ хўжалигига зўр бериб жорий этилаётганлигига қарамай қўлда бажарилаётган ишларнинг ҳажми айтарлик камаймаяпти. 1973 йили республика саноатида 50 процентдан ортиқ иш қўлда бажарилди. Қўл меҳнати асосан ишлаб чиқаришдаги ёрдамчи жараёнларда (ремонт, юклаш, тушириш ишлари, сортларга ажратиш операциялари, маҳсулотни ўраш кабилар) ҳамда асосий ишлаб чиқаришнинг йиғиш-монтаж қилиш каби жараёнларида учрайди. Саноатда қўл меҳнати ҳиссасини камайтириш вазифасини қатор ёрдамчи жараёнларни мустақил ихтисослашган ишлаб чиқариш жараёнига ўтказиш, ҳар хил механизмлар, асбоблар, кўтариш, ташиш воситалари ва ҳоказоларни яратиш билан ҳал этиш мумкин. Ремонт ишларида қўл меҳнати салмоғини эҳтиёт қисмлар ва деталлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳамда ремонтни махсус корхоналарда амалга ошириш ҳисобига қисқартириш мумкин.

Меҳнат унумдорлигини ошириш учун асосий ишлаб чиқаришни автоматлаштириш даражасини янада ўстириш муҳим аҳамиятга эга.

АВТОМАТЛАШТИРИШнинг принципиал янги воситаси электрон-ҳисоблаш техникасидир. Уни қўлланиш ишлаб чиқаришнинг турли тармоқларида катта иқтисодий самара беради. Электрон-ҳисоблаш машиналари технологик жараёнларни бошқаришни автоматлаштириш учун бирдан-бир техник восита ҳисобланади. Электрон-ҳисоблаш машиналарини алоҳида корхоналарда ҳам, республика миқёсида ҳам, йирик иқтисодий районлар ва умуман мамлакат миқёсида ҳам автоматик системалар тармоғини яратиш йўли билан ишлаб чиқаришни бошқаришда қўлланиш мумкин.

1963 йилларнинг охири 1970 йилларнинг бошида мамлакатимиз ишлаб чиқаришни бошқариш жараёнларини автоматлаштиришнинг бошланғич босқичида эди. КПСС XXIV съезди Директиваларида юқори унумли ҳисоблаш техникаси воситаларини, кичик ҳисоблаш машиналарини ҳамда ахборотларни узатиш воситаларини кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш назарда тутилган.

Ҳозирги беш йиллик электроэнергетикани ривожлантиришда муҳим роль ўйнайди. Бу техника тараққиётини жадаллаштиришга, саноатнинг ҳамма тармоқларида комплекс механизация ва автоматлаштиришни тезлаштиришга замин бўлади.

Республикада электр энергияси ишлаб чиқариш 1975 йили 31,7 миллиард киловатт-соатдан ортиқ бўлади. Ваҳоланки бу рақам 1970 йили 18,3 миллиард киловатт-соатга тенг эди, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда электр энергияси ишлаб чиқариш беш йилликнинг бошидаги 1427 ўрнига 2310 киловатт-соатга етади. Беш йиллик давомида 2 миллион киловаттдан ортиқ янги электр қувватлари ишга туширилади, бу мавжуд электр қувватларининг 50 процентга яқинини ташкил этади. 850 минг киловаттли Тошкент ГРЭСининг, Ўзбекистонда энг йирик Чорвоқ ГЭСининг (600 минг киловатт) қурилиши тугалланади, шунингдек Сирдарё ГРЭСида ҳамда Хўжакент ГЭСида агрегатлар фойдаланишга топширилади. Электр қувватларининг кўпайиши қуввати 150—300 минг киловатт бўлган юксак тежамкор йирик энергоблокларни ишга тушириш ҳисобига бўлади. Қишлоқ хўжалигини марказлашган электр билан таъминлаш бир мунча яхшиланади. Тўққизинчи беш йиллик охирида барча ишчи посёлкалар ҳамда қишлоқ аҳоли пунктларини электрлаштириш тугалланади. Енилғи саноатини механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини оширишда жиддий ўзгаришлар юз беради. Газ ишлаб чиқариш 37 миллиард куб метрга етди, уни халқ хўжалигида истеъмол қилиш тахминан 75 процентга ортади.

Магистраль ва республика ичидаги газ қувурлари тармоқларининг ривожланиши газ саноати, магистраль газ қувурлари, ер ости омборлари ва газни тақсимлаб бериш тармоқларининг бир-бири билан маҳкам боғланган системасини ташкил этади. Газ билан таъминлашнинг ниҳоятда ишончли бўлишига эришмоқ учун бу система яхшилаб бошқарилиши керак. Бунинг учун ўз навбатида тўлиқ автоматлашган ва телемеханизациялашган, электрон-ҳисоблаш техникаси қўлланиладиган бошқарув лозим.

Республикада кўмир қазиб чиқариш беш йиллик охирига бориб 1,3—1,4 марта кўпайтирилади. Кўмир саноати корхоналарини техникавий қайта жиҳозлаш амалга оширилади. Кўмирни очиқ усулда қазиб олиш салмоғи 1970 йилдаги 75,3 процентга нисбатан 1975 йилда 86,5 процентни ташкил этади. Кўмир қазиб чиқаришнинг ҳамма жараёнини комплекс механизациялашни тугаллаш кўзда тутилмоқда.

Қора ва рангли металлургия корхоналарини ривожлантириш учун беш йиллик планда янги машиналар ва ускуналарни яратиш ҳамда ўзлаштириш назарда тутилган. Улар меҳнат унумдорлигини ошириб меҳнат шароитини енгиллаштириш имконини беради.

Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида техника тараққиётининг асосини ташкил этувчи машинасозлик ҳам жадал суръатлар билан ривожланади. Машинасозлик ва металлни қайта ишлаш ҳажми 1970 йилга нисбатан бу йил 1,6 марта ортади. Умумиттифоқ меҳнат тақсимотида Ўзбекистон бундан буён ҳам пахтачиликни комплекс механизациялаш учун машиналар етказиб берувчи республика бўлиб қолади.

Халқ хўжалиги ҳамма тармоқларининг техник жиҳатдан қайта қуролланиши бўйича катта вазифалар амалга оширилиши муносабати билан конструкторлар ва илмий-тадқиқот ташкилотлари олдида янги, бир мунча унумли машиналар ишлаб чиқариш юзасидан катта вазифалар пайдо бўлади.

КПСС XXIV съезди Директиваларида республикамизда пахтачиликни янада кўпайтириш назарда тутилган. Ўтган йил Ўзбекистон пахтадан рекорд ҳосил олиб, давлатга 5 миллион 330 минг тонна «оқ олтин» топширди. Республикада пахтачиликни янада ривожлантириш сув хўжалиги қурилиши, механизация даражасини ошириш учун машиналар системасини жорий этиш юзасидан улкан ишларни амалга ошириш билан боғлангандир. Шуни айтиш кифояки, тўққизинчи бешйилликда сув хўжалиги қурилишига сарфланган капитал маблағлар ҳажми саккизинчи беш йилликдаги 1,6 миллиард сўмдан 3,7 миллиард сўмга етмоқда. Бу программанинг амалга оширилаётганлиги ерларнинг гарантияланган суғорилишини таъминлайди, мелиоратив ҳолатини яхшилайди, қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш учун шароит вужудга келтиради.

ПАХТАЧИЛИКНИ комплекс механизациялаш бундан буён авж олдирилади. Беш йиллик охирида машина теримининг ҳажми 3 миллион тоннага етказилади. 1970 йилда бу кўрсаткич 1,6 миллион тонна эди. Қишлоқ хўжалиги кўп миқдорда замонавий, юксак унум билан ишлайдиган техникани олади. Қишлоқ хўжалигини энергия билан таъминлаш бир ярим баравар ортади.

Ўзбекистон оғир саноатида механизациялаш ва автоматлаштириш даражасининг ортиши халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида ишлаб чиқариш жараёнларини янада индустрлаштиришга, улар самарадорлигини оширишга ва шу асосда халқнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини бирмунча тўлароқ қондириш имконини беради.

Р. РАЗЗОҚОВ,
иқтисод фанлари кандидати, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси экономика институти илмий-техника тараққиётининг самарадорлиги сектори мудири.

ПОТОК ЛИНИЯЛАР, МЕХАНИЗАЦИЯЛАШГАН ПОТОК ЛИНИЯЛАР ВА АВТОМАТ ЛИНИЯЛАРНИНГ ЎСИШ ДИНАМИКАСИ.

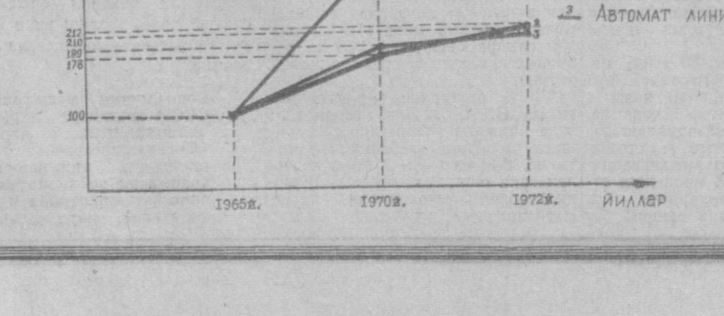

МАШҒУЛОТ № 22

Тошкентдаги фармацевтика заводи коллективи 1974 йилни меҳнатда катта ютуқлар билан туғаллаб, беш йилликнинг якунловчи йилини ҳам муваффақиятли бошлаб юборди. Ҳозирданоқ авж олдирилган социалистик мусобақада ампула цехининг илғор ишчиларидан Римма Газарова ва Татьяна Толшачевалар пешқадамлик қилишмоқда. Шу кунларда улар март ойи ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқаришаётир.

А. Тўраев фотоси.

ЧОРВАДОРЛАР ҒАЙРАТИ

Волков номли совхоз чорвадорлари қиш мавсумига намунали ҳозирлик кўрдилар. Чорва моллари учун мўл-кўл озуқа жамғарилди.

Умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб ишлаб, совхоз тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йилида катта муваффақиятларга эришди. Давлатга 85 тонна гўшт, 780 тонна сут, 120 минг донадан зиёд тухум топширилди. 1973 йилга нисбатан 1974 йилда 315 тонна кўп сут тайёрланди.

Бу йил қишловга 3 минг тонна силос, 1450 тонна дағал хашак, минг тонна сенаж, 650 тонна концентрат ҳамда минерал озуқалар ҳозирланди.

Чорвадорлар айни кунларда оширилган мажбурият ҳисобига маҳсулот топширмоқдалар. Улар эл-юрт олдида берган ваъдаларининг уддасидан албатта чиқадилар.

Д. ЖУМАНОВ,
Қуйи Чирчиқ райони.

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

АВСТРАЛИЯНИНГ СССР БИЛАН АЛОҚАСИ КЕНГАЙМОҚДА

КАНБЕРРА, 14 январь. (ТАСС). Шу кунларда Австралия матбуоти Австралия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги алоқаларга катта эътибор бермоқда. Газеталарда Австралия бош министри Г. Уитлемнинг Ленинградда бўлган дастлабки кунлари кенг ёритилмоқда.

«Острэлиан» газетаси Австралия ҳукумати бошлиғининг ҳар иккала давлат ўртасидаги дипломатия муносабатлари тарихида СССРга қилган мана шу биринчи визити улар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини янада ривожлантиришда ижобий роль ўйнаши керак, деб ёзади.

Кейинги бир-икки йил ичида, деб уқтириб ўтади Австралия матбуоти, илмий-техникавий алоқалар анча кенгайди. Илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисида ўтган йил февраль ойида Канберрада имзоланган битим бунга кўп жиҳатдан имкон берди. Мазкур битим ҳар иккала мамлакатнинг олимлари ва мутахассислари ўртасида алоқаларни янада кучайтиришни кўзда тутади.

Ўтган йили СССРдан Австралияга бир қанча делегациялар келди. Бу делегациялар составида олимлар, ёзувчилар, маданият арбоблари бор эди. Ўз навбатида Австралия олимлари, савдо-саноат доираларининг намояндалари, артистлари, спортчилари ҳам Совет Иттифоқида бўлдилар.

АГРЕССИВ ХУРУЖ

БАЙРУТ, 13 январь. (ТАСС). Исроил ҳарбийлари 11 январдан 12 январга ўтар кечаси Ливан территориясига бостириб кирганлиги натижасида жанубий Ливаннинг Кфар-Шуба қишлоғи районида бутун эрталаб яна тўқнашувлар бошланди. Ливан мудофаа министрлигининг ахборотида бундай дейилади: Ливан армиясининг бўлимлари душманга қарата жавоб ўти очмоқдалар. Исроилликлар кечаси мадад кучлари олишди.

Исроилнинг Сириянинг босиб олинган территорияларида жойлашган оғир артиллерияси Кфар-Шуба қишлоғини ажратиб қўйиш мақсадида жанубий Ливаннинг аҳоли пунктларини тўпга тутди. Ана шу тўпга тутиш натижасида тинч аҳоли ўртасида ярадор бўлган кишилар, шу жумладан аёллар ва болалар бор. Исроил солдатлари алоқа линиясини шикастлантирдилар. Кфар-Шуба қишлоғида бир неча уйни, ичимли сув олинадиган қудуқларни портлатдилар.

Байрут матбуоти Исроил ҳарбийларининг ана шу хуружлари ваҳшиёна характерга эга бўлганлигини таъкидлаб, қатъиян қоралаб ёзмоқда. Исроил Ливан территориясининг бир қисмини босиб олишга интилаётганлиги ҳам таъкидлаб ўтилмоқда.

ТОГОНИНГ МИЛЛИЙ БАЙРАМИ

ЛОМЕ, 13 январь. (ТАСС). Тўплардан 21 марта отилган ўқ Того республикасининг миллий байрами — озодлик куни бошланганлигидан дарак берди. Ломедаги шаҳар стадионида байрам намойиши бўлди.

Байрамда Того халқининг таклифига биноан мамлакатга келган Габон президенти Альбер Бернар Бонго ва Нигерия федерал ҳарбий ҳукуматининг бошлиғи генерал Якубу Говон ҳозир бўлдилар.

Того халқи озодлик кунини саккизинчи марта байрам қилмоқда. Генерал Гнасингбе Эйадема ҳокимият тепасига келган йиллар мобайнида Тогода сезиларли ўзгаришлар рўй берди. Миллий бирлик анча мустаҳкамланди, сиёсий ва ижтимоий ташкилотларнинг фаолияти активлашди, мамлакатнинг иқтисодий аҳволи яхшиланди.

ГРЕЦИЯНИНГ АСЛ ФАРЗАНДЛАРИ

Афинада кейинги узоқ йиллар мобайнида биринчи марта Болгария Халқ Республикаси китоблари кўргазмаси ташкил этилди. Бу кўргазма Болгария социалистик революциясининг 30 йиллигига бағишланган бўлиб, катта муваффақият қозонди. Унда В. И. Ленин, Г. Димитров, Л. И. Брежнев, Т. Живковларнинг мемуар асарлари, болалар адабиёти ва бошқа адабиётлар намойиш этилди. Кўргазмада Болгария Коммунистик партияси тарихи ҳақида, унинг ташқи сиёсати, Болгар-Совет дўстлиги ҳақида ҳикоя қилувчи китоблар кўплаб ўрин олган эди.

Кўргазмани кўплаб грек прогрессив ёзувчилари томоша қилишди. Улар ҳарбий хунта режими пайтида қаттиқ азоб-уқубатларга дучор қилинган эдилар. Ана шу ватанпарварлар ҳақида Болгариянинг «Отечествен фронт» газетаси мухбири К. Батков ўз саҳифасида ҳикоя қилади. АПН ўқувчилар эътиборига ана шу репортажни бироз қисқарган ҳолда ҳавола қилади.

●

1974 йил 24 июлида Грецияда К. Караманлис бошлиқ гражданлар ҳукумати мамлакатни бошқаришни ўз қўлига олгандан кейин прогрессив ёзувчиларнинг асарлари нашр қилина бошланди. Мен Афинанинг кўплаб нашриётлари ва китоб магазинларида бўлдим. Ҳамма ерда китобхонлар гавжум, прилавкаларга ҳарбий хунта даврида таъқиқ этилган авторларнинг асарлари қўйилган. Хунта қамоқхоналарида азоб чеккан рассомларнинг асарларидан репродукциялар, плакатлар бемалол сотилмоқда.

Мен Лазулар оиласи билан суҳбатлашдим. Евангелос ношир, Мария адабий танқидчи ва таржимон. Улар «Додони» нашриётида бирга ишлашади. Бу нашриёт Афина марказига жойлашган бўлиб, ҳозирда босиб чиқараётган прогрессив оммавий-сиёсий адабиётга талаб тобора ортмоқда.

●

1974 йилнинг октябрь ойида «Ризоспастис» газетасининг дастлабки легал номери босмадан чиқди. Газета узоқ вақтгача яширин босиларди. Ҳозирда унинг саҳифаларида машҳур ёзувчилар Янис Рицос, Элли Элексиу, Рита Буми Папалар актив иштирок этиб келишмоқда. Газетанинг бош редактори Григориос Фаракос Греция Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, Греция парламентининг депутати.

«Ризоспастис» редакциясида мен ёзувчи Георгиус Мурайтисни учратдим. У Грециянинг деярли барча қамоқхоналарида ва ҳарбий лагерларида бўлиб чиққан, хунта томонидан ўлим жазосига ҳукм этилган эди. 1963 йили Мурайтис қамоқхонада Валентина Николаева-Терешкованинг космосга парвоз қилганлигини эшитиб, «Чайка» сарлавҳали ҳикоясини ёзди. Ўша пайтда ёзилган бу асар эндигина «Ризоспастис» томонидан нашр этилиб, редакцияга келганимда дастлабки нусхалари босмадан чиққан экан.

...Баланд бўйли, бақувват киши қўлларимни қисди. Бу Грециянинг машҳур адабиётшуноси ва прогрессив арбоби 53 ёшли Костас Кодзясдир. У «касбингиз» деган ёзув қаршисига ёзувчи, профессионал революционер деб ёзибди. Унинг бутун умри грек халқининг озодлик ва демократия учун бўлган кураши билан чамбарчас боғлиқдир. Яқинда К. Кодзяснинг «Бурқсиган осмон» номли романи болгар тилида босилиб чиқди. У билан учрашганимда ана шу асарни кўрсатиб, суҳбатдошимдан келгуси режалари ҳақида сўрадим.

— Ишлаш ва яна ишлаш керак, — қатъий дейди К. Кодзяс. — Яқиндагина менинг сўнгги романим «Нолегал» грек тилида босмадан чиқди. Мен «Бурқсиган осмон» номли биринчи китобимда грек халқининг гитлеризмга қарши курашини тафсифлаган бўлсам, «Нолегал» асаримда халқимнинг Хунтага қарши бўлган кураши ҳақида ҳикоя қилдим.

Грециянинг содиқ фарзандлари, демократик ёзувчи ва шоирлар ўз ижодлари—асарлари билан халққа янги Греция учун олиб бораётган машаққатли курашида яқиндан кўмакдош бўлмоқдалар.

К. БАТКОВ,
Болгария журналисти,
(«Отечествен фронт») АПН.

КОЛХОЗЛАРДА ЙИЛЛИК ҲИСОБОТ ЙИҒИЛИШЛАРИ

ЮКСАЛИШ РАҚАМЛАРИ

ЛЕНИН номли колхоз тўрт йилда беш йиллик планни ошириб бажарди. ◆ Гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» топширилди. ◆ Бир центнер пахтанинг таннархи 2 сўм 13 тийинга арзонлашди. ◆ Хўжалик даромади 600 минг сўмга кўпайди. ◆ Бир иш кунининг қиймати 6 сўм 85 тийинни ташкил қилди. ◆ Кураш 40 центнер учун.

Улуғ доҳий номи билан аталган бу колхоз Ўрта Чирчиқ районининг тўқайзор ерларига жойлашган. Ери хилма-хил, пастекислик, қора тупроқ, кул тупроқ майдонлар, экин майдонларининг атрофида ботқоқзор ва қамишзорлар кўп. Шу боисдан бўлса керак сизот сувлар ернинг юза қисмига яқин. Бу ерда ҳар фаслнинг ўзига яраша машаққатлари тез-тез такрорланиб туради. Айниқса, август- сентябрь ойларида зах сувлар юқори кўтарилиб, пахтанинг пишишини анча чўзиб юборади. Машиналар ишлашига ҳалақит бериб, ҳосилни йиғиштириб олишни қийинлаштиради.

— Ерларимиз шу тариқа хилма-хил бўлса ҳам — деди колхоз ҳисобот йиғилишида доклад қилган правление раиси Мирзахўжа Каримов, — деҳқонларимиз барча қийинчиликларни енгиб, ўз олдиларига қўйилган улуғвор вазифаларни амалга ошириш соҳасида астойдил ишлашмоқда. Ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилни кўпайтириб, план ва мажбуриятларини ортиғи билан адо этишмоқда. Ўғит, техникадан фойдаланиш анча яхшиланди, қиш ойлари давомида ҳам экскаватор, бульдозерлар тинимсиз ишлаб турди. Ернинг захини кочириш учун барча тажрибалар ишга солинди.

Айниқса, ўтган йил баракали бўлди. Пахта тайёрлаш плани 127 процент қилиб адо этилди. Беш йиллик план тўрт йилда ортиғи билан адо этилди. Халқ хўжалик планига нисбатан салкам 1000 тонна пахта топширилиб, гектар бошига олинган ҳосил 35 центнерданга етказилди. Асосий майдонларга туксизлантирилган чигит уяларга аниқ миқдорда ташлаб экилгани учун гектарига 100 ўрнига атиги 22 килограммдан чигит сарфланди, ягана қилинмади. Бу эса яганага кетадиган сарф-харажатни тежаб қолди. Ҳосилни йиғиштириб олишда техника қўл келди. Натижада пахтадан катта даромад олинди. Ҳар гектар экин майдони хўжаликка 1815 сўмдан даромад келтирди. Бир центнер пахта етиштиришга кетадиган сарф-харажат 2 сўм 13 тийинданга камайди.

Хўжалик аъзолари давлатга дон, гўшт, сут, тухум, полиз экинлари маҳсулоти сотиш халқ хўжалик топшириқларини ҳам анча ошириб адо этдилар.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришда оқилона иш тутилди. Ўғит, машиналардан фойдаланишда хўжасизликка чек қўйилди. Шу туфайли бир йилнинг ўзида хўжаликнинг даромади 600 минг сўмга кўпайди. Йиллик ҳисобот тақсимотида бир иш кунининг қиммати ўртача 6 сўм 85 тийинданга тўғри келди. Хўжаликнинг рентабеллик даражаси ҳам чакки бўлмади. Икки бараварга кўпайди. Далада баракали меҳнат қилиб, мусобақада ғолиб чиққан кўплаб колхозчиларнинг иш кунига ҳақ тўлаш ўртача 14—17 сўмданга тўғри келди.

Докладчи ва музокарада сўзга чиққан ўртоқлар пахтачиликнинг янада ривожлантириш истиқболлари ҳақида батафсил гапирдилар. Улар қишлоқ хўжалигини интенсивлаштириш билан умумий юксалишга эришиш учун нима зарур бўлса, шуни тезроқ амалга оширажаклари ҳақида ўз режаларини ўртага ташладилар.

— Тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йили, — деди колхоз бош агрономи Парпи Тўхтаев, — хўжалигимиз райондаги энг қолоқ хўжаликлардан бири ҳисобланарди. Биз илғорлардан ўрнак олиб, деҳқончилик маданиятини кўтариш, ишчи кучларини тўғри жой-жойига қўйишга интилдик. Бригадаларга раҳбарлик тубдан яхшиланди. Бу зое кетмади. Эндиликда колхозимиз энг олдинги хўжаликлар қаторига ўтиб олди. Ўтган йили 35 центнердан «оқ олтин» топширамиз, дегандик, сўзимизнинг устидан чиқдик. Бу йил ҳам ваъдага вафо қиламиз.

— Агроном айни муддаомизни айтди, — деди 6-бригаданинг механизатори Тўлқин Туёқбоев, — ваъдага яраша ишлаймиз. Биз механизаторлар ҳам ҳосилдорликни оширишда ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшамиз.

Исматилла Юсупов, Болта Исматов, Цой Андрей ўртоқлар ҳам сўзга чиқиб, ўзлари раҳбарлик қилаётган бригада аъзолари ўртасида КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати муҳокама қилингач, янги оширилган мажбуриятлар қабул қилинаётганлиги, ҳар гектар ердан 45 центнердан «оқ олтин» топширишга бел боғлаганлиги тўғрисида айтиб ўтдилар.

— Биз — дейди «Ленин йўли» колхози раиси Қозоқбой Соттибеков, мусобақадошимиз Ленин номли колхоз ютуқларидан беҳад хурсандмиз. Улар биз билан мусобақалашиб, ғолиб чиқишди. Биз беш йилликнинг якунловчи йилида мусобақани яна давом эттирамиз, резервларни ишга соламиз. Ўтган йили 34 центнердан хирмон кўтарган бўлсак, бу йил мусобақадошларимизнинг чақириқларини қўллаб-қувватлаб, 40 центнер учун курашамиз.

Умумий йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатини қизғин маъқуллади. КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг 1975 йилда деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш ҳамда тўққизинчи беш йилликни муваффақиятли якунлаш учун қишлоқ хўжалиги ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини ўтказиш тўғрисидаги қарорига амалий иш билан жавоб бериш юзасидан оширилган мажбурият олдилар. Улар ҳар гектар ернинг унумдорлигини ошириш, гектаридан олинадиган пахта ҳосилини 40 центнерданга етказиб, пландаги 3750 тонна ўрнига 5000 тонна ёки беш йиллик планига нисбатан 1327 тонна кўп пахта топшириш мажбурияти қабул қилинди.

Хўжалик чорвачиликни комплекс ривожлантириш, ҳар гектар ердан 80 центнердан маккажўхори дони, 400 центнердан кўк поя, 150 центнердан беда олиб, чорва маҳсулотларини кўпайтиришга сўз берди. Колхозчилар меҳнат унумдорлигини дала ишларида 10 процентга, чорвачиликда 11 процентга ошириш, маҳсулотнинг таннархини 10 процентга камайтириш, экиш кампаниясига пухта замин яратиш, қишлоқ хўжалик машиналари ремонти, ариқ-зовурларни тозалаш, уруғлик чигитни келтириш ишлари юзасидан ҳам муҳим тадбирлар белгиланди.

М. ҒОЗИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

ИШЧИ АВЛОД ЎРИНБОСАРЛАРИ

Кекса авлодларнинг муносиб ўринбосарлари, улар бошлаган қаҳрамонона ишлар ва анъаналарнинг давомчилари бўлингиз, билимларни қунт билан, сабот билан эгаллангиз, беш йилликнинг якунловчи йилини зарбдор меҳнат билан нишонлангиз. Коммунистик партия режаларининг муваффақиятли бажарилиши йўлидаги умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшингиз!

(КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатидан).

...Область партия комитетининг мажлислар зали шу куни байрам тусини олди. Фойеда областимиздаги кўплаб ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари томонидан тайёрланган турли хил техника экспонатларини кўриш мумкин. Жумладан, Чирчиқ шаҳар 13-ҳунар-техника билим юртининг ўқувчилари ижодига мансуб экспонатлар киши диққатини ўзига тортади. Улар тайёрлаган бронеавтомобилнинг макети ихчам ва чиройли. Янгийўлдаги 18-, Тошкентдаги 14-, Чирчиқдаги 19-ҳунар-техника билим юртларининг техника тўгараги қатнашчилари томонидан тайёрланган кўрак чувиш, пахта тозалаш машиналари, тракторлар ва бошқа қишлоқ хўжалик техникасининг моделлари ёшлар ижоди ўсиб, камол топиб бораётганидан далолат бериб турибди. Ана шу ёшларнинг энг муносиб вакиллари бугун ҳунар-техника таълими ўқув юртларининг аълочи ўқувчилари слётига ташриф буюришган.

Область партия комитетининг секретари А. М. Хўжаев кириш нутқи билан слётни очди.

Халқ Комиссарлари Советининг 1920 йилдаги ҳунар-техника таълимини ривожлантириш ва такомиллаштириш тўғрисидаги декретидан кейин ишчилар синфининг ворисларини тайёрлашда жуда катта ишлар амалга ошириле бошлади. Айниқса Ўрта Осиёда, жумладан, Ўзбекистонда ҳунар-техника таълимини кенгайтиришга алоҳида эътибор берилган эди. Республикамизга Москва, Ленинград ва бошқа марказ шаҳарлардан асбоб-ускуналар ҳамда мутахассис кадрлар кела бошлади. Бу иш кенг кўламда олиб борилди. Мана ҳозир ҳунар-техника таълими соҳасида катта муваффақиятларга эришиб турибмиз.

Фақат республикамиздагина эмас, балки бутун мамлакатда намунали коммунистик меҳнати билан донг таратган биринчи ўзбек аёл механизатори, Ленин мукофоти лауреати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсуной Охунова, республикамиз кочегаркаси Ангрендаги кончи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Хўжа Алиқулов, Олмалиқлик қурувчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. Ғозиқулов ва бошқа кўплаб меҳнат қаҳрамонлари ҳунар-техника таълимининг собиқ ўқувчиларидир...

Тошкент область ҳунар-техника таълими бошқармасининг бошлиғи В. Иванов слётда «Тошкент область ўқув юртлари коллективларининг аниқловчи йилдаги ишлари якуни ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг ВЛКСМ XVII съездидаги нутқи асосида ҳунар-техника билим юртлари олдида турган вазифалар» деган темада доклад қилди.

Ўтган ўқув йилида билим юртларини 260 ўқувчи мақтов қоғози ва 143 ўқувчи имтиёзли аттестат билан туғаллади. Янгийўлдаги 18-ҳунар-техника билим юртида ўқув жараёнини яхшилаш, техника воситаларидан кенг ва унумли фойдаланишда намунали ишлар қилинянти. Ангрендаги 3-шаҳар ўрта ҳунар-техника билим юрти коллективи пешқадамлар сафида. Бу даргоҳда пайвандчилар, пармалаш машинистлари ва бошқа касбдаги мутахассислар тайёрланади. Билим юрти ўқувчилари жамоат ишларида ва спортда ҳам пешқадамлик қилишмоқда. Челябинск, Ереван, Тошкентда бўлиб ўтган турли спорт мусобақаларида уларнинг вакиллари фахрли ўринларни эгаллашди.

Орджоникидзе районидаги 21-ҳунар-техника билим юрти қишлоқ хўжалиги учун мутахассислар тайёрлашда мақтовга лойиқ ишларни амалга оширмоқда. Бу ердан колхоз ва совхозларга йўлланма олган ёшлар ўзларини ҳар томонлама пишиқ ва пухта билимга эга эканликларини амалда кўрсатишмоқда. Ўқувчилар райондаги Ленин номли колхозда ва академик Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий текшириш институтида машғулотлар ўтказишади.

ОБЛАСТЬ ҲУНАР-ТЕХНИКА ТАЪЛИМИ ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ АЪЛОЧИ ЎҚУВЧИЛАРИ СЛЁТИ

Чирчиқ, Янгийўл, Олмалиқ ва Ангрендаги бир қатор ҳунар-техника билим юртларининг техника ижодкорлари кашф этган машина ва механизмлар моделлари СССР Халқ хўжалиги ютуқлари Кўргазмасида бир қанча диплом ва медалларни олишга муваффақ бўлди. «Пискент» совхози, «Алмалик-свинецстрой» тресты, «Узбексельмаш» заводи, «Узбекшахтострой» тресты ҳузуридаги ҳунар-техника билим юртлари коллективлари кўплаб малакали, меҳнатсевар ёшларни тарбиялаб, ишлаб чиқаришга кузатишмоқда.

Ҳунар-техника билим юртларида ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашга, спорт маҳоратларини оширишга доимо катта эътибор бериб келинди ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади. Масалан, «Меҳнат резервлари»нинг 44 тарбияланувчиси уруш йилларида «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» бўлди. Ана шу жангу-жадал даврида ҳунар-техника билим юртларининг 20 минг ўқувчи ва ўқитувчиси орден ва медаллар билан тақдирландилар. Уларнинг кўп вакиллари ҳозир мана шу слётда иштирок этишмоқда.

Ангрен 3-ҳунар-техника билим юртининг собиқ ўқувчиси, «Ангрен» разрезининг экскаватор машинисти, Ленин ордени кавалери В. Лазарев бундай дейди:

— Устозларим Қосимов, Носиров, Левашовлар номини ҳозир ҳам ҳурмат билан тилга оламан. Биз Р. Ҳакимов бошлиқ бригада билан мусобақадошмиз. Лекин, бундан мақсад қайси биримизнинг ғолиб чиқишимизда эмас, балки, гап умумий ишимизнинг ғалаба қозонишидадир. Мен ўзим эришган ютуқларнинг барчаси учун аввалламбор устозларимдан миннатдорман...

Пискент районидаги Охунбобоев номли колхознинг илғор механизатори, комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи, 15-ҳунар-техника билим юртининг собиқ ўқувчиси, Меҳнат Қизил Байроқ ордени кавалери, ВЛКСМ XVII съезди делегати Х. Сайфутдинова сўзга чиқиб, ўзининг қўлга киритган ютуқларида билим юртида олган таълими катта роль ўйнаганлиги тўғрисида ҳикоя қилиб берди.

— Биз партия ва ҳукуматимиз қарорларини амалга ошира бориб, ёшларга касб-ҳунар ўргатишда, уларни шонли ишчилар синфининг муносиб ўринбосарлари қилиб тайёрлашда улкан ва масъулиятли ишларни амалга оширишимиз керак,— деди ЎзССР Министрлар Совети ҳузуридаги ҳунар-техника таълими Давлат комитетининг раиси П. Қ. Қаюмов.— Тўққизинчи беш йиллик охирига бориб, ўқув тармоқлари икки баравар ортади. Ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг ВЛКСМ XVII съездидаги доклади бизнинг олдимизга улкан вазифалар қўйган. Ана шу вазифаларни муваффақият билан амалга оширишга барча имкониятларини сафарбар этамиз. Якунловчи йилда область ҳунар-техника билим юртлари 12 минг 600 ўқувчини қабул қилади. 6 та янги ўқув юрти ишга туширилади.

Слётда шунингдек Тошкент область комсомол комитетининг секретари П. Ф. Кочерга, «Средазэлектромонтаж» тресты Ўзбекистон монтаж бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Г. А. Бокальчук, 19-шаҳар ҳунар-техника билим юрти комсомол комитетининг секретари У. Шамшиев, аълочи ўқувчилар Ф. Ҳасанова, О. Пучигина, А. Ким, Т. Зерянова, мастер О. Жук ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Слёт охирида аълочи ўқувчиларга Фахрий ёрлиқлар топширилди ва слет қатнашчиларининг область ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларига қарата қабул қилган Мурожаати ўқиб эшиттирилди.

Ҳ. ОЛИМЖОНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

ХАЛҚ БИРЛИГИ ВАКИЛЛАРИ БУХАРЕСТДА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Халқ бирлиги партиясининг жаҳон жамоатчилигининг қатъий талаби билан Чили фашистларининг қамоқхоналаридан озод бўлган таниқли арбобларидан бир группаси бу ерга келди. Мазкур группа составида собиқ ташқи ишлар министри, Чили социалистик партиясининг таниқли арбоби Клодомиро Альмейда, маориф министри Хорхе Тапиа ва бошқалар бор.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Истеъдодли чех усталари қўлида сайқал топаётган биллур хрусталь буюмлар ер юзида машҳурдир. Бу гўзал ва ноёб маҳсулотларга барча мамлакатларда эҳтиёж катта. Суратда: назоратчи Яна Матулова экспорт қилинадиган маҳсулотларни текширувдан ўтказмоқда.

ЧТК—ТАСС фотоси.

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 30 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ХАЛҚ ЖАСОРАТИ ҲАҚИДА РОМАН

ТАҚРИЗ

Яқинда республикамиз олтин тўйини нишонладик. Эллик йиллик тарих инсоният тарихи олдида бамисоли бир дақиқа. Бироқ, бу эллик йил ичида республикамизда амалга оширилган ишлар асрлар оша эсланади.

Бугунги адабиётимиз ҳам шу улуғ ишларнинг инъикоси сифатида яшайди. Китобхон кейинги вақтларда ижодкор халқимизнинг ўлмас ишлари, «Чирчикстрой», Фарҳод ГЭСи қурилиши, Мирзачўлнинг ўзлаштирилиши, катта саноат марказларининг барпо қилиниши ҳақида роман, қисса, поэмалар ўқиди. Бу йил шу хилдаги яна бир асар яратилишининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Бу Саид Аҳмаднинг «Қирқ беш кун»[1] номли романидир.

Саид Аҳмад масаланинг моҳиятини очиб берадиган муҳим бир нуқтани топиб олгани ва шу нуқтани китобхонга етадиган даражада қабартириб акс эттирганини кўрамиз. Бу — асрлар оша ажойиб традицияга айланиб келган бирлик, улуғ ишларга қўл урганда, елкама-елка туриб иш битирадиган беғараз ҳамкорликдир. Буни халқимиз оддийгина сўз билан «ҳашар» дейди. Саид Аҳмад тасвирлаган «ҳашар» қўни-қўшни, «ошна-оғайни» орасидаги бўладиган оддий ҳашар эмас, балки умумхалқ ҳашари, асрлар оша ўзбек халқини табиат ўжарликлари олдида тиз чўктирмасдан кўкрагини баланд кериб юришга сабаб бўлган ҳашар. Бу — бутун бир халқнинг келажак тақдирига таъсир ўтказадиган ҳашар. Романда ҳайратомуз саволлардан бирига Усмон Юсупов жавоб бериб, бу ишни бошлашда халқ ҳаракатига, асрлар оша ривожланиб келган ҳашар анъанасига асосланганини фахр билан тилга олади.

Ўзбек халқининг кўпчилик ишига содиқлигини далиллайдиган битта эпизод бор. Канал ўтадиган трасса йўлини тозалаш учун аҳоли яшайдиган жойлардаги баъзи бир уй-жойларни, тирикчилик манбаи бўлмиш томорқаларни бузишга тўғри келади. «Бузғувчилар» бу ишга қанчадан-қанча қўрқув ва иккиланиш билан киришадилар. Бошқа бир пайтда оёғини тираб туриб олиши мумкин бўлган аҳоли, канал ўтиши, сув келишини эшитиб, хеч қандай қаршилик кўрсатмайди. Бугина эмас, «бузғувчи»ларга ёрдам қилишади, ҳатто қўй-бузоқлар сўйиб, уларни меҳмон қилишади.

Саид Аҳмад романда канал қурилиш ишининг ажойиб манзарасини яратади. Бу ишнинг бошланишидан то охиригача қайси бўлимда нима иш бўлаяпти, ким қандай ишлаяпти, кимлар бу ишга раҳбарлик қилаяпти, ким-ким билан беллашаяпти, кимлар ғолиб келаяпти — ҳаммасини кўриб турамиз. Қуёшда ялтираган кетмон, қанорларда зинама-зина тепага чиқаётган тупроқ, бели букилиб тупроқ кўтарган азаматлар, полвонлар ер бағридан отилиб чиқаётган чанг-тўзон: ҳали инсон меҳнатини енгиллаштиришга қудрати етмайдиган, у ер — бу ерда диккайиб турган экскаваторлар, оёғида этик, галифе ва гимнастеркада участкама-участка юрган раҳбарлар қарийб икки юз минг азаматларни таъмин қилишга бел боғлаган ошпаз ва нонвойлар, кўчма магазинлар, «ҳорма — бор бўл»га келган республикамизнинг донгдор олимлари, ёзувчилари, санъат ходимлари, журналистлар... Гўё ёзувчи баланд чўққида туриб кўрсаткич бармоқларини чўзиб, зарур жойда изоҳ ва тушунтиришлар бериб, қурилишнинг ҳамма бурчакларини кўрсатиб бораётганга ўхшайди.

Халқимизда, хусусан Фарғона водийсида ўғил болаларнинг ёшлигидан бошлаб умид ва мурод билан унинг исмига «полвон» сўзини қўшиб улуғлаш одати бор. Шу одат бўйича бироз ўзини тутиб олган йигитлар ҳам бир-бирларига «полвон» дейишади, ҳатто баъзан отларини тилга олмасдан шунчаки «полвон» дейдиган пайтлар ҳам кўп бўлади. Шу билан халқимиз ўз фарзандларини ёшлигидан бошлаб катта ва оғир ишларга тайёрлагандек бўладилар. Саид Аҳмад романда минглаб, юзминглаб ер бағрини ёраётган азаматлар ичидан бир неча полвонларни ажратиб кўрсатади. Улардан бири трасса бўйлаб рекорд қўйган Дўст полвон, иккинчиси «куч синашда беллашган билан беллашаман» деганлардан Эш полвон. Булар бутун куч-ғайрати билан сув истаганларга ўрнак. Асар бошида булар қаторига ҳали номи чиқмаган, ўз кучи-қудратини ўзидан бошқа биров синаб кўрмаган, янги полвон қўшилади. Асарнинг бош қаҳрамони мана шу полвон — Азизхон. У ҳали ёш, бироқ, унинг ўзига хос ҳаёт йўли бор. У бироз арзанда, ниҳоятда шўх, шўх бўлганда ҳам унча-мунча эмас, бўйи баробар сапчийдиган, ёшлик куч-қудратини сарф қилишга жой излаб, ҳар хил ҳунар чиқариб, қишлоқни бошига кийдиган бебош йигит. У кундан-кунга ошиб-тошиб бораётган кучни қаерга қўйишни билмайди, бу ҳақда бирор марта ўйлаб ҳам кўрмаган. Тенгдошларини дўппослашми, кўчада ўтиб бораётган аравaларни тўхтатиб қўйишми, қорнига тахта қўйиб устидан от-арава ўтказишми, бузоқ ёки сигирнинг қорнидан боғлаб дарахт шохига осиб қўйишми — хуллас куч сарф қилиш бўлса бас, нимага экани билан унинг иши йўқ. Унда уйғонган биринчи муҳаббат ҳам бебош. Баъзи бир йигитларимиздек у ўз ҳис-туйғуларини яшириб ҳам юрмайди, кўп андиша ҳам қилмайди, бу ишдаги тўсиқлар ҳам унинг учун писанд эмас. «юлиб» олиб кетишга тайёр. Шу хилда ўсиб бораётган йигит ўз куч-қудратини сарф қилишга майдон топади. Бу катта Фарғона канали. Бутун республикани «ларзага» солган бу қурилиш Азизхон онгига бориб етади, у аста-секин ўзининг қилаётган ишининг моҳиятини тушуна бошлайди. Дўст ва Эш полвонлар билан беллашишга киришади, бу ишда ғалаба қозониб, бир пастда довруғи республикага тарқалади. Унинг характерида шўхлик, бебошликнинг баъзи бир белгилари йўқола бошлайди, қилиқлари қуюқлашади, вазминлашади, бўлаётган воқеалар ўзи бошқараётган ишлар устида ўйлашга бошлайди.

Азизхон шахсияти ва характер хусусиятларининг шаклланиши унга параллел бошқа бир образ орқали яна ҳам ёрқинлашади. Бу — Азизхоннинг тенгдоши, у билан бирга ўсган Турсунбой. У ҳам Азизхонга ўхшаган бироз арзанда, анча шўх, текканга тегиб, тегмаганга кесак отадиган хира! Демак, бу икки ёшда бир хил ҳаёт шароити, қарийб бир хил характер хусусиятлар. Бироқ характер ривожи бутунлай бошқа-бошқа. Азизхон шўхлик қилди, ёшлик кучи билан тўлиб тошди, дилида чақнаган муҳаббат учқуни алангаланди. Бу аланга уни катта ҳаёт йўлига олиб чиқди, ҳаёт эса унинг характерини бошқа изга солди. Турсунбой-чи? Унинг дилида на муҳаббат учқуни бор, на катта ҳаёт йўлига чиқариб қўядиган бошқа бирор туртки бор. Бутун роман давомида биз Турсунбойни бир хилда — ўша шўхлик, безориликда кўрамиз. Бирор марта ўз йўли, умуман ҳаёт ҳақида ўйлаган ҳолда кўрмаймиз уни. Бу параллель орқали ёзувчи муҳим бир масалага ишора қилади: бир хил ҳаёт шароитида ўсган ёшлар доим ҳам бир хил келажакка эга бўла бермайдилар. Бировларда қандайдир потенциал куч, заряд яширинган бўлади, иккинчисида бўлмаслиги мумкин, бўлса ҳам узоқроққа яширинган бўлиши мумкин. Демак, оила ва жамият бу хилдаги ёшларнинг узоқроқда яширинган зарядларини уйғотиш учун куч ва ғайратини аямаслиги керак.

Романда ўзбек халқининг фахри бўлган кўпгина шахслар номини учратамиз. Унда партия ва ҳукумат раҳбарларидан Усмон Юсупов, Йўлдош Охунбобоевлар бор. Булар халқ эҳтиёжини билган, уни қондириш учун жонбозлик кўрсатган раҳбар ходимлар. Саид Аҳмад бу икки сиймонинг ўзига хос хусусиятларини — Усмон Юсуповдаги ишчанлик, жасорат ва мардликни таъкидласа, Йўлдош Охунбобоев образида унга хос халқчиллик, камтаринлик ва олижанобликни алоҳида таъкидлайди. Шу хусусиятлари билан бу образлар бир-бирларини тўлдирадилар. Булардан ташқари, Саид Аҳмад канал қурилишида актив қатнашган маданият арбобларини ҳам тилга олади. Булар шоирларимиз Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, ёзувчиларимиздан Ойбек, дунёга машҳур санъат арбобларимиз Ҳалима Носирова ва Тамарахонумлар. Булар қаторида у марказдан келган ёзувчи ва санъаткорларни ҳам тилга олади. Булар — ёзувчи Павленко, кинорежиссёр Довженко ва бошқалар. Саид Аҳмад буларни фақат тилга олмайди, балки, уларнинг портрет ва характерларига хос белгилар билан уларни бошқалардан ажратади, уларга ҳам типик, ҳам индивидуал хусусиятлар бағишлайди. Бу хилдаги шахсларнинг асарда қатнашиши муҳим бир маънони англатади. Катта Фарғона канали — фақат канал қазувчилар иши эмас, балки бутун республика иши, республика «ҳашари», бугина эмас Бутуниттифоқ «ҳашари».

Бир инженер дўстим «мен ҳамма журналларни кузатиб бораман, бироқ мен уларни доим охирги бетидан бошлаб ўқийман» дегани эсимда. Саид Аҳмаднинг «Қирқ беш кун» романи менга инженер дўстимнинг гапини эслатди. Роман трилогиянинг биринчи китоби шаклида яратилди. Бундан олдин у учинчи китобини нашр қилган эди. Ундан олдин эса — иккинчи китобини. Одатда ёзувчилар биринчи, иккинчи, учинчи китоблар қилиб ёзадилар. Саид Аҳмад эса бошқача йўл тутди. Трилогиянинг шу шаклда яратилишида ҳам сир борга ўхшайди. Назаримда «Уфқ» трилогиянинг бир қисми шаклида эмас, балки алоҳида роман сифатида яратилди. Бироқ ёзувчи кўрдики, асардаги баъзи бир воқеа, хусусан образлар мантиқан яна ҳам тўлароқ далиллашни талаб қилди. Далиллар учун у асарни давом қилдиришга мажбур бўлди ва трилогиянинг учинчи китобини яратди. Кўринишича бу ҳам ёзувчини тўла қаноатлантирмади. У икки китобдаги воқеалар далили учун биринчи китоб устида иш олиб боришга мажбур бўлди.

«Қирқ беш кун»да тасвирланган воқеа ва образлар тугалланган шакл касб этди. Аввало, бунга асардаги воқеа бирлиги сабаб бўлди — асар қаҳрамонларининг тақдири Катта Фарғона канали қурилиши фонида акс эттирилди. Роман давомида бу воқеа маълум бир мантиқий ниҳояга етказилди. Асар бош қаҳрамонлари Азизхон ва Лутфиниса ораларидаги муҳаббат фожиавий планда бўлса ҳам охирги нуқтага етказилади. Акбарали ва Азизхон ораларидаги зиддият ҳам мантиқан охирланади. Шу маънода «Қирқ беш кун» ўзи мустақил асар сифатида ҳам яшаш ҳуқуқига эга.

Саид Аҳмадни истеъдодли юморист дейдилар. Унинг ҳажвият ва ханда йўсинда яратилган ҳикоя ва интермедиялари кенг китобхонлар ва томошабинлар орасида маълум. Биз Азизхон хатти-ҳаракатларини — кечаси қиз бола ётган ҳовлига кириб бориши, уни олиб қочаётганда қамишзорларда қўлидан етаклаб, тезроқ юришни қисталанг қилишлари, арзимаган нарса учун манман деб юрган полвонни ўтирган стули билан кўтариб отишлари ва ҳоказолар, биринчидан унинг нақадар жасоратли йигит эканидан дарак берса, иккинчидан романнинг бу бетларини майин кулгусиз ўқий олмайсиз. Саид Аҳмад йирик тарихий шахслар характерларини яратишда ҳам ҳар бир характернинг ўзига хос майин кулги уйғотадиган томонларини топа олади ва шу билан бу образларни ҳам эсда қолдиради.

Саид Аҳмад баъзи бир ҳикояларида ҳайратомуз деталлар топарди. Шунинг учун у чуқур психологик тасвирга кўп эътибор бермасди. Бу романида у чуқур психологик тасвирлар яратди. Одамлар орасидаги муносабатларни, чуқур ички кечинмаларни (хусусан, Азизхон образида), республикамизнинг табиат оламига тегишли баъзи бир манзараларни рассомларча чизиб берди.

Саид Аҳмаднинг умум услубига тегишли бир хусусияти бор: у фавқулодда воқеаларни яхши кўради. Баъзан у фавқулодда воқеаларга берилиб кетиб, бироз меъёрдан чиққанини ҳам сезмай қолади. Асарнинг бош образи Азизхон қаҳрамонларнинг қаҳрамони, полвонларнинг полвони — журъат ва шижоатда тенги йўқ. Лекин, унинг ёши бор-йўғи ўн саккизда. Асарда фавқулодда воқеалар ҳам бор: Азизхон бутун бир тўйни нокбўрон қилади, осиқлик лампочкаларни (ўша вақтда тўйларда электрик чироқларининг ишлатилиши ҳам фавқулодда воқеа) синдириб, никоҳ ўқишга келган домланинг салласини уриб тўзғитади, умуман бутун тўй оламининг тўс-тўполон қилишлари ҳам Саид Аҳмадчасига, бироз шубҳа уйғотадиган фавқулодда воқеалардандир. Романнинг анча жойларида ахборот тарзида берилган воқеалар, такрорлар учрайди. Азизхоннинг қорни устига тахта қўйиб от-арава ўтказгани, бузоқ ё сигирни дастурхон билан белидан боғлаб дарахтга осиб қўйганликлари узлуксиз равишда такрорланадики, Саид Аҳмаднинг яхши тасвири ва юмори ҳам бундай такрорларни сездирмаслик даражасига олиб бора олмайди.

«Қирқ беш кун» — етук ёзувчимизнинг узоқ вақтлар меҳнати самараси. Унда Саид Аҳмад ўттизинчи йиллар охирлари, қирқинчи йиллар бошларидаги халқ ҳаракатини, республикамиз экономикасини кўтариш учун олиб борилган жонбозликларни реал кўрсата олди. Асарни ўқиб, ишончимиз комил бўладики, республикамизнинг бугунги иқтисодий, сиёсий ва маданий қудрати фақат битта беш йиллик ёки ўн йиллик халқ жасорати натижаси эмас, балки бутун ярим асрлик халқ жасорати натижасидир.

Матёқуб ҚЎШЖОНОВ.

1. «Шарқ юлдузи», 1974 йил, 6, 7, 8-сонлар.

„ПАХТАКОР“ ШАЙЛАНМОҚДА

ФУТБОЛ

РЕПОРТАЖ

...Икки ҳимоячи орасидан чаққонлик билан ёриб ўтган Хадзипанагис тўпни очиқ қолдирилган Абдураимовга узатди. Ветеран ҳужумчи ўз вазифасини дўндириб бажарди — гол! Қизил кийимдагилар яна олдинга ўтиб олишди.

Тўп майдон марказида. Севимли «Пахтакор» командамиз машқлари давом этмоқда. У янги футбол мавсумига пухта ҳозирлик кўрмоқда. Команданинг Федоровдан бошқа барча аъзолари машқларга берилиб кетишган. Ўтган мавсумда кўпгина мутахассислар диққатини жалб этган бу ёш ўйинчи ҳозир Европа чемпионатида қатнашувчи СССР терма командасининг йиғинларига таклиф этилган.

Машқнинг биринчи бўлими тугади. Команданинг катта тренери Вячеслав Дмитриевич Соловьев шогирдларини ўз атрофига тўплади.

— Энди йигитлар, енгил атлетика машқлари билан шуғулланамиз,— деди у.— Аввал баландлик ва узунликка сакрайсиз, кейин ғовлар оша югурасиз. Қани, Тўлаган, Василис, Михаил сафга турринглар. Пахтакорчилар яна машқларга киришиб кетишди.

1974 йил «Пахтакор» командаси учун ҳам омадли, ҳам синов йили бўлди. Ҳамшаҳарларимиз бу синовдан шараф билан ўтишди. Улар мамлакат футбол ишқибозлари ва мутахассислар эътиборини қозонишди. Ҳатто айрим командаларга асосан ёшлардан ташкил топган «Пахтакор» ўрнак қилиб кўрсатилди. Ўтган ўйинларда футболчиларимиз маҳорати ўсди, иродалари мустаҳкамланди. Уч ўйинчимиз — Ан. Федоров, Хадзипанагисларнинг Совет Иттифоқи энг яхши 33 футболчиси қаторида тилга олинишлари, айниқса қувонарли бўлди.

«Пахтакор» ўтган мавсумдаги бу муваффақиятларни бу йил яна ҳам мустаҳкамлаш учун, декабрь ойидаёқ янги йил чемпионатига тайёргарликни бошлаб юборган эди.

Футболчилар уч ойлик машқ йиғинида турли гимнастика ва акробатика программаларини бажаришаяпти, енгил атлетика ва тош кўтариш билан шуғулланишаяпти.

— Командада бу йил қандай ўзгаришлар бўлаяпти?— деб сўраймиз Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган тренер, спорт мастери Ҳамид Раҳматуллаевдан машқ орасида.

— Айтарли ўзгаришлар йўқ,— деди у.— Фақат ёшлар мактабидан уч-тўрт қобилиятли футболчиларни қабул қилдик. Улар орасида майдон ўйинчилари А. Убайдуллаев, Т. Олимхўжаев, дарвозабон М. Клицинокос ва бошқалар бор.

«Пахтакор»нинг Чиғатойдаги базасида тренировка қизиб бораяпти. Йигитлар устозларининг ўгитларига амал қилган ҳолда турли машқлар бажаришяпти. Тренерлар бутун асосий эътиборни ҳимоя чизиғини мустаҳкамлашга, тезкорликка, тўпни узоққа аниқ оширишга қаратмоқдалар. Бултур айнан шу хусусиятлар етишмаслиги натижасида команда ўз дарвозасидан ортиқча тўплар ўтказиб юборган эди. Энди бу нуқсонларни бартараф этиш учун ҳимоячилар ўз устларида тиним билмай ишламоқдалар.

...Катта тренер Вячеслав Дмитриевич шогирдларини яна ўз олдига тўплади. Уларни иккига бўлиб, регби тўпини ўйинга туширди. Регби спортчидан гандболчи ва баскетболчи хусусиятларини ўзида мужассам этишни талаб қилади. Йигитлар спортнинг бу тури билан шуғулланаётганликлари бежиз эмас. Бунда футболчи жисмонан чиниқади, чаққон ҳаракат қилишга, баланд сакраб, тўпни олиб қўйишга ўрганади.

Кўпчилик футбол ишқибозларини команда ветерани Биродар Абдураимовнинг янги йил режалари қизиқтирса керак. У ўз ниятидан қайтгани йўқ, матчлар давомида рақиб дарвозасига яна тўртта тўп киритиб, бу йил албатта, Федотов клубига аъзо бўлишни дилига тугиб қўйган.

Команда 20 январдан бошлаб Самарқандда, сўнг Сочида машқларни давом эттиради. Бу шаҳарларда маҳаллий ва мастерлар командалари билан бир қатор учрашувлар ўтказилади. Кейинроқ чет эл мамлакатларига сафар қилиш ҳам кутилмоқда. Сафарлар давомида йигитларимиз машқларни яна ҳам кучайтириб, уйга ўз маҳоратларини ошириб қайтадилар.

А. АБДУЛЛАЕВ.

Суратда: пахтакорчилар машғулот пайтида.

АХБОРОТ СПОРТ

ЁШЛАР ЮТУҒИ

СССР биринчилиги учун Фрунзе шаҳрида ўтказилган ёш волейболчиларнинг зонал мусобақалари якунланди. Мусобақаларни ўзбекистонлик йигит-қизлар айниқса муваффақиятли ўтказишди. Қизларимиз РСФСР, Фрунзе каби кучли командаларни ортда қолдириб, турнирда биринчи ўринни эгалладилар ва финалга йўлланма олдилар.

Йигитларимиз эришган ютуқ ҳам барчани қувонтирмоқда. Улар Ленинград командасини 3:2, Олмаота командасини 3:1, Душанбе ва РСФСР командаларини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Бироқ Фрунзе командасига 0:3 ҳисобида ютқазиб қўйдилар ва турнирдан иккинчи ўринни эгалладилар. Энди улар қизларимиз каби март ойида бўладиган финал ўйинларига тайёргарлик кўрмоқдалар.

«ЁШЛИК» СОВРИНИ УЧУН

«Ёшлик» аренаси совринн учун ўтказилган тўққизинчи анъанавий мусобақа икки кун давом этди. Мусобақаларда 8 та команданинг 500 га яқин енгил атлетикачиси қатнашди. Учрашувларни «Буревестник» кўнгилли спорт жамияти спортчилари муваффақиятли ўтказиб «Ёшлик» аренаси совринини қўлга киритдилар. Иккинчи ўринни «Меҳнат», учинчи ўринни эса «Спартак» командалари эгалладилар.

ТЕННИСЧИЛАР БАҲСИ

Стол тенниси бўйича Ленинградда бўлиб ўтган СССР биринчилигининг финал мусобақаларида бу йил биринчи марта Ўзбекистон командаси ҳам иштирок этди. Бироқ командамиз аъзолари тажрибасизлик қилиб, бир қатор рақибларга ютқазиб қўйишди ва турнирда саккизинчи ўринни эгаллашди. Киевда ўтказилган зонал мусобақаларда эса Тошкент ёшлари қатнашишди. Улар Ростов командасини 6:3 ҳисобида енгишди. Аммо Киев ва Тбилиси командаларига ютқазиб қўйишди.

Алла Радченко «Тошкент бош план» лойиҳа институтининг ишчан ходими сифатида кўпчиликка танилди. Шу билан бирга у актив жамоатчи ҳамдир. Суратда: А. Радченко иқтисодий ишлаб чиқаришни бошқариш семинарининг навбатдаги машғулотига тайёргарлик кўрмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 15|I да **Дилором.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 15|I да **Комиссия**, 16|I да **Парвоз.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 15|I да **Ҳалима**, 16|I да **Тоғ гўзали.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 15|I да **Биринчи бўса**, 16|I да **Ташвишланманг, онажон** (спектакллар кеч соат 7 да бошланади).

КИНО

Сўнгги гувоҳ — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (15.00, 16.30)), «ҚОЗОҒИСТОН» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Маккеннинг олтинлари — «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Севишганлар қиссаси — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Янги центрионлар — «ҚОЗОҒИСТОН» (жуфт соатларда).

Анжелика — фариштлар маликаси — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Авлодлар нидоси — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Оклахома — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Рам ва Шам — «НУКУС» (кундуз ва кечқурун).

Есения — «МОСКВА» (10.00, 12.30, 18.00, 20.30).

ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ҲАММА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!
ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ НАШРИЁТИНИНГ

ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ

ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРДА РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАРНИ ЧИҚАРИБ БЕРИШ УЧУН

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Буюртмачининг хоҳишига кўра реклама ва эълонлар тексти очерк ва корреспонденция тариқасида тайёрланиши ҳамда иллюстрация билан берилиши мумкин.

ГАЗЕТАЛАРДА ТАКРОРИЙ ЧИҚАРИЛГАН ЭЪЛОНЛАР УЧУН АРЗОН ҲАҚ ОЛИНАДИ. ТЕЗ ЧИҚАРИЛИШИ ЛОЗИМ БЎЛГАН ЭЪЛОНЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН КУНДАН БОШЛАБ УЧ КУН ИЧИДА ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИ.

ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ

САВДО, КОРХОНА, ТРАНСПОРТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК КОРХОНАЛАРИ ҲАМДА МУАССАСАЛАР БИЛАН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРДА ЭЪЛОН ЧИҚАРИБ БЕРИШ УЧУН

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

эълонлар фақат ташкилот раҳбарлари ва бош бухгалтер томонидан қўл қўйилган бўлиб, банк реквизитлари ёзиб кўрсатилган тақдирдагина қабул қилинади.

ҲУЖЖАТЛАР ТЎЛА РАСМИЙЛАШТИРИЛМАГАН БЎЛСА БУЮРТМА ҚАБУЛ ҚИЛИНМАЙДИ.

Справка учун адрес: 700029, Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриётининг эълонлар бўлими. Телефон 33-81-42.

ҲАМ ИШ, ҲАМ ЎҚИШ

Пойтахтдаги «Қизил тонг» фирмасида мураббийлик ҳаракатига алоҳида эътибор билан қаралмоқда.

Ҳар бир цехда, бригадада тажрибали ишчилар фирмага янги келган ёш чеварларга мураббийлик қилишмоқда, ўз шогирдларини меҳнатга коммунистик муносабат руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор беришяпти.

Бу ҳаракат яхши самара бермоқда. Ёшлар қисқа муддатда ўзлари танлаган касбни пухта ўзлаштиришяпти. Ҳозирги кунларда фирмада мураббийлар сони 117 кишини ташкил этади. Бу ҳаракатга мураббийлар Кенгаши раҳбарлик қилаяпти.

Касб-ҳунар маҳоратини пухта эгаллаш мақсадида фирма ҳузуридаги 5-профессионал-техника билим юртида ҳам намунали ишлар амалга ошириляпти. Билим юртида олган пухта назарий билимларини амалда қўллаш катта аҳамиятга эга. Шуни ҳисобга олган фирма маъмурияти томонидан ўқув аълочилари учун махсус оширилган стипендия таъсис этилди.

Ш. НУРИЛЛАЕВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и облисполкома

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26. ТЕЛЕФОНЛАР коммутатор — 330249 дан 330258 гача. Эълонлар — 338142.

Р—0214. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри. Индекс 64634 Б—2469.